

zeruko ARGIA

1978-Martxoa-5-XLI garren urtea 776 zenbakia 50 pezt

LEIZAOLA: ESTATUTOA...

Juan Manuel López de Juan Abad
Independiente-Sin cartera

Juan Echevarria Gangoiti
UCD-Sin cartera

Juan Ajuriagerra
PNV-Sin cartera

Juan Maria Bandrés
EE-Transportes y Comunicaciones

Jesús Maria Viana
UCD-Obras Públicas y Vivienda

José Maria Benegas
PSOE-Interior

Rubial
PSOE-Presidente

Mikel Isasi
PNV-Industria, Comercio, Pesca

José Antonio Maturana
PSOE-Cultura

José Antonio Aguiriano
PSOE-Justicia

Mikel Ollora
PNV-Economía

Juan Iglesias
PSOE-Trabajo

Andoni Monforte
PNV-Sanidad y Bienestar Social

Pedro Morales
UCD-Agricultura

Karlos Santamaria
PNV-Educación

ez
ez

Goazen MUNDUKO FUTBOL TXAPELKETARA (Argentina~Brasil bisitatuz) CAJA LABORALAREKIN

**CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIA**

100 LAGUNENTZAT ZOZKETA
Informa zaite gure etxeordeetan

editoriala

SARGORI

Oso sargori egin du lehengo aste horretan. Elurak urturik, gorri agertu dira mendiak, lehengo ote, sasi, harri, zuhaitz lehor eta pinu beltzez beteak. Politikoak ere bilutsik azaldu zaizkigu, beren politikazko tapaki eta jantziak erantzirik.

Euskal Kontseilu Orokorreko lehendakari eta kontseilari karguetarako hauteskundeetan izan da tratalarik, azpijokorik eta nabarmenkeriarik. Lehendakaritza Madrilen erabaki da; demokraziari jarraituz, kulturaren arlorako euskal kulturaz, ia Cabanillasek adinatsu dakiena izendatu dute; "Transportes y Comunicaciones" sailerako berriz, espetxetik espetxera kilometrorik gehiena egin dituen.

Euskal Herriko politikoak eta euskal politikagintza lurrikara batek bezala astindu ditu Euskal Kontseilu Orokorren inguruko hauzi hoiek. Baina politika, politika denez gero, elkarri su-alak esan arren, denak adiskide geratu direla, dirudi, ekaitzaren ondoren. dena bareturik da.

Euskal Kontseilu Orokorren burrundara amaitu da. Orain zentral nuklearraren oihua hasi da entzuten kalean: manifestazioak, hitzaldiak, paperak, Iberduerori erasoak, udaletxeetan sartzak eta abar. "Zentral nuklearrik ez", "Euzkadi nuklearrik ez" oihu egiten da.

Iberduerok eta agintariak isilka-misilka eraiki nahi zizuten zentral nuklearen kontrako eraso nahi da. Partidu plitikoak, beren buruak azaltzeko borrokalditxo bat besterik ez ote da izango? Arazo serio hori erantzuteko gai izango ote dira? Ala herria beroena dagoen garaian, bakarrik utzi eta beste tontorren batean hasiko ote zaizkigu kukurrukuka?

Lur-langileek eta burdin-langileek, berriz, beren ezinbiziaren intziria egin dute. Lehen egurrez isiltzen ziren. Orain garrasi egiten uzten zaie. Arrazoi duzue, gutxi irabazten duzue, ez dago eskubiderik ezinbizirik ibiltzeko, baina ez dago dirurik" erantzungo zaie, gainera, Moncloa-ko ituna, Ebanjelioko pasarterik sakratuena bezala gogoraziz.

Urte onik ezagutu ez duten nekazari eta langileei urte txarretan bizi garela oroitaraziko zaie, beren burrukaz ekonomia ahuldu eta lanpostuak urritu besterik ez dutela egingo adieraziz, hitz potzolo eta haundiz.

Dena kontua denik ere ez dirudi. Suarezek bere minstroak aldatu ditu. Krisis ekonomikoa ezin zuzendurik laguntzaile berriak hartu ditu ondoan. Eskuinaren diru gosez eta jokabide zabarez sortu eta haunditu den krisi ekonomikoa eskuinerago joz nahi du konpondu Suarezek, dirudienez.

Aldaketa hauek denak, diktadura eta kapitalismo basa luzatzeko bakarrik egiten dituela, badirudi. Buruari lehengo lepoaren gainean eusteko baidetik onena, aurpegi berriak telibstaratzea bezalakorik ez da, nonbait. Izen berriak gobernuan sartuz gizartea aldatu nahi denaren itxurra besterik ez da egiten.

Operazioa behar duen gaixoa ez da botika eta sendile desberdinez sendatzen. Herioa luzatu besterik ez zaio egiten. Sendagilearen aurpegi berriak et botikaren marka berriak etxera iritsi arteko poza besterik ez dio ematen gaixoari. Horixe berbera ari da egiten herriarekin Suarezek gobernu ere.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:
Kalelano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabál.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. Bilbon: Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarrionandia. Iruinean: Txema Larrea. Iparraldean: Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakex (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oiztun), Anatsen (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakxi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitateak: Joxe Mari Ostolaza.

Fotoliteak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkela:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia
D. L.: 80 - 1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakeltza)	50	ptz.

Irakurleak mintzo

EUPADAKA

Kaixo Z. ARGIAko adiskideok: Ierro batzu idaztera noa. Zer dela eta? ba irakurri dut Z. ARGIA behe-
ra doala irakurle aldetik (ez kalitatea—hau nere iritzia da—).

Batzu esaten dabilta zuek errazista, sektario eta bat zaretela. Zergatik? Ba ikuspegi euskalduna, abertzalea eta inkorfomista duzelako. Horregatik, nere aupada gogorrena eta bihozkorrena Z. ARGIA egiten duzenentzako.

Batzuen eritziz demokrazia lortu dugu, ze demokrazia mota lortu dugu?

Hauen eritziz Monzonek egiten duen planteamendua arazo nazionalari buruz, errealitatek urrun dabil. ETA militarrena berdin.

KAS barruan dabilten alderdiak, HASI eta LAIA, bakarrik testimonialak dira. Eta azkenean —eta inportantea— Nafarroa kanpoan gelditzea. Gauza bat dago

argi eta garbi, Iruiñeakoa iaz gertatu balitz denak ir-
tengo ziren kalera; eta orain, ba zerbaite gertatu da, baina ia ezer ez.

Etsaiak —kotraitaultzail-
leek— lortu dute Euskal Herria zatitzea eta euskaldunak banatzea. Zer etsai? Ba kanp-
pokinak eta barrukoak.

Ezin ukatu David Alva-
rez Peñari esker jendea hasi dela Lemonizko zentral nuklearrari buruz ardura-
tzen edo kezkatzen, baina horretarako heriotz bat ger-
tatu behar.

Koldo Izagirre eta Ra-
mon Saizarbitoria nire aupada leialena eta jarraitzeko elkarriketa berezi horiek.
Oso interesanteak dira eus-
kal kazetaritzan estilo berri bat sor lezakete.

Bueno, nere rolloa bukatzea noa; Barka ezazue nere hutsunneengatik, alfa-
betatzen ari naiz baina oraindik ez dut euskara ondo menperatzen; saiatuko naiz.

Jarraituz ikuspegi horrekin—noski aldizkaria—

euskalduna, euskaraz eta abertzalea.

ARANTZA

BASERRITARRAK BAT.

Azken hilabete huetan sektore desber-
dinak konbenioak direla eta, badabil iskanbi-
la ugari. Metala, "artes graficas", egurra, etabarretan sindikatuak ezin bat etorri ibili dira edo dabilta.

Baserriarrek maila honetan honetan enplan-
rik eman digute. Hauen problema ez dela hain go-
rra edo beste lekutan hain zatiketarik inoiz ez dela egon esan dezake norbaite. Lehenengoaren alde ez noakizue inongo zehaztasunik egitea; hai-
en egoera ez dela oso txarra esaten dutenek, ez baitute ezagutzen klase sozial honen egoera eta benetan tamalgarria da.

Haien artean hainbat zatiketarik ez dagoela pentsatzen dutenentzat, hau ere ez dela egia, esan-
go nieke. Baserriar bat-
zuek, esne kooperati-
bei ematen die esnea, be-
raz hauek denek prezio-
oso bajaran; baina, asko eta askok, etxez etxe saltzen dute eta hauek ez dira hain gaizki ibiltzen, besteekin konparaturik noski. Bestetik den-
pentsamoldea ere ez berdina, baina esnearen prezioa dela eta, zenbait batzarre egin ondoren, de-
nak bat etorri dira; noski hartu den erabakia ez da den-
den gustokoa izango, gutxiago helburu hauek lortzeko erabili behar di-
tuzten harmekin. Baina denak akordio batetara iritxi dira.

Jaso dezagun beraz, eman diguten batasun enplan hau eta jarrai ezazue bide horretatik.

BASERRIKO ALABA

besteena

HERRIAREN 1425. zenbaki-
tik: "Entzun bada batasun batzuek dabilzaten erasia oihu eta zalapartak: itsas-he-
gia funditzen ari daukutela, itsuski funditzen, eta jen-
dea behar dela norapait mugitu gauzak ez dituen joan gero eta makurrago... Bai, batasun horiek nahi dituzte batzerrak, harrotu, berek diotenaz "Itsas—hegia salba salbatzeagatik..." Gauza bat segurra, batasun horiek kau-
situko dutela traba frango. Jadanik, batzuk hor gaundi arras begietan hartu-
ak dituzte. Horien kudeatzail-
leak saltsero batzu direla, bu-
ru bero ergel batzu, batzuek nahasle hautak, hots, deus-
onik ez! Landesetan konpa-
razione, edo berdin gure Ipar—Euskal—Herrian, bade-
la segurki tokia frango itsas-
hegian, eta abantailik baizik ez duela ekarriko zombait mila udatiar gehiagoren bil-
tzeko hor egiten badira etxe-
ak... Udatiarrek utziko dau-
kutela gero diru asko, eta ez dela hori batere mentura txar-
ra..."

ANAITASUNAREN 355. zen-
baktik: "ESEIren azken fan-
tasmagoriak txakurraren gauerdiko zaunkak bezala ur-
ratu du Euskal Herriko poli-
tik soro nahasia. Aspaldi galdu zuen ESEI ezker abertzaleen arteko sinesgarri-
tasuna, Euskal Sozialistak El-
kartzeko Indarra ez baina PSOEren euskal bertsio bat bailituen jokatzeko baitu. Be-
re politik ardatza posibillismo hutsa denez, gehiengoan al-
derdiei lotzen zaie, PSOEri e.a. horretarako euskaldunen lorpen bereziak, hau da, au-
toorganizaketa, herri mobi-
lizapenak eta abar hipoteka-
tuz.

Sozialismo demokrati-
ko iraundu batez ari zaigu, euskal sozialismo demokra-
tiko talde osoa Altsatuako mahaian dagoela ezin aitor-
turik. ANV, ESB eta HASI bera ere bai KASEkin zubi eginez. Beraz, ESEI beran-
du eta lekutik kanpo dator-
kigu igarilearena egitera. Al-
tsatuako mahaia da ezker abertzaleen batasunean lor-
tu den pausorik garrantzi-

tsuena, eta ESEIren edo gabe aurrera joanen da".

ENBATAREN 495. zenbaki-
tik: "Botzak hurbiltzen ari direlako estakuruan asalda-
tzen ari zirela ohartu gara, zure astekari bera artetan be-
deren irakurtzen dugun irakurle bat edo beste. Asalda-
tzen zuhaur eta beste gu-
ziak asaldatu nahi. Ez da ba-
da zeren asalda gizona!... Ez-
kerraren beldur zara, ezkerraren modaren lotsa. Ez otoi hola izi: Gure Her-
riko botz-emale prestuek berriz ere hautatuko dituzte zure Xerbatxo eta bere mutil Vignau, zure Marie eta bere alaba Alliot. Funtsean beti-
ko edo bederen aspaldiko his-
toria, baitu engoitik bi men-
de iparralde hau notable xu-
rien menpean dugula. Lehen errepublika zela, gero fra-
mazonak eta harginbeltzak zirela, gaur berriz eskerti-
rrak eta marxistak direla er-
lisionearen eta apezten eta es-
kualdegoaren etsaiak, ipar-
raldeko burgesiak eta jaune-
riak beti begiratu du bere nausitasuna.

GOIZ-ARGIAREN 378. zenbaktik: "Azkeneko aste-
ontan, politika-alderdi gei-
tsuenak kezkatu dira kale-
tako hortxa dala alde bati-
tik eta armazko indarkeria-
bestetik.

Beste aldetik armaze-
lek beren ortan jarraituko du-
te. Argi utzi zuen azken pun-
tu hau Letamendia'k, leen-
go udazkenean: "ETA va a continuar como organi-
zación armada". "A noso-
tros nos parece necesaria la existencia de un embrión del ejército vasco", eta abar. Bi linea hoiek, bi jokabide hoiek (izkilluena eta "masa mu-
gimenduarena") biak etzi konbinatu ditezke, euskal fokua lertzeko.

Ondorioa...zer gertatu-
ko dan jakiteko ez dugu ja-
kintsua izan bearrik: Euzka-
di España'ko komunismu-
aren "punta de lanza" biur-
tuko da. Estrategia onek au-
rrera egingo du, erriak neurriak artzen ez dituan bi-
tarteetan, eta erriarekin batera beste alderdi erriko, kultura batzordeak, erlijiosoak, Eli-
zak eta abar."

herriko plaza

Herrigintzan gabilitza euskaldunok, larri eta urdu-ri ibili ere, itsumüstuka ez esatearren. Tamalez, gauzak hotzean aztertzeo ohiturarik ez dugu, eta ondorenak begi bistan daude.

Besteak beste, otsailaren hamazazpikoak merezia duke analisis eta azterketa zehatza. Nik h hemen zenbait puntu harrotu eta aipatzea besterik ez dut egingo.

1. Lehenik, eta abertzaleen aldetik gauzak begiratu-ta, dezepzioa eta etsipena ageri dira gailen. Beste behingoz, esan behar, zeren eta aspaldi honetan euskaldunok galeran baika-biltza beti eta ia edonon.

Noski, dezepzioa eta etsipena abertzale batzuren- na izan da, ez guztiena, zen- baitek ez baitzuen esperan- tza handirik gauza horietan. Esan nahi da, desesperantza batipat Euskal Kontseilu Nagusian esperantzatuak zeudenentzat izan dela, eta bereziki lehendakariari ga- rrantzi apartekoa ematen ziotenentzat.

Gauza nabaria da, Eus- kal Kontseilu Nagusiak, ora- ingoz behintzat ez duela es- ku handirik izango Euskal Herriko arazoei heltzeko eta beroik konponbidean jartze- ko. Hutsa baino gehiago iza- nik ere, erakunde eskolaren itxura eta eitea hartzen zaio Kontseilu horri. Autonomia datorkenean, noizbait etor- tzen bada behintzat, beste- rik dateke(?) baina orain- goz hutsaren hurrengo. De- na den, eta gauzak patxa- ren hartuz, eman dezagun aurrera pauso bat eman dela.

2. Ekainaren 15 aipatu hartan estreinaturiko bideak eman ditu bere fruituak, be- re gisakoak noski. Intxau- rondoak ezin dezake saga- rrik eman, eta alderantziz.

politikaren atarian

BIXENTE URTEAGA

Bide horrek nora eta noraino garamatzakeen gero eta garbiago ari da gertatzen. Gutxienez esan daitekeena zera da: bide parlamentario horren aurrean eszeptiko samarra izatea ez dela tonta- keria hutsa. Eta historiak zerbait erakus baleza, hor da- go 1931ko Errepublikaren esperientzia tristea.

Alegia, bost urte- ko borroka parlamentarioak ekarri ez zuen autonomia, gerrako konpromisoak eta estrategiak ekarri zuen az- kenean. Ezinbestean eta de- rrigorrez, ez borondatez. Eta kontutan izan behar da, orduko demokrazia oraingoa baino askoz sendoa- goa eta sancagoa zela.

3. Guzti honek esan na- hi du, Euskal Kontseilu Na- gusiko lehndakaria PNVkoa izatea gertatu balitz ere, gau- zak oso berdintsuak zirate- keela. Ez gaitetzen amets eta sinboloetan murgildurik en- gaina. Sinboloaren hauzia aparte —eta hori ere bada zerbait noski—, Kontseiluko lehendakaria euskalduna izan ala Rubial izan, gauzak ez ziratekeen asko aldatuko. Esan nahi da, benetako hau-

zia ez dagoela horretan.

4. Dena den, eta ikaste- ko kapazitaterik baldin badugu, guzti honek baduke alderdi positiborik. Eta inork ezer ikastekotan, PNVk be- hintzat badu zer ikasirik ger- tatu zaionarekin. PSOErekin hainbeste urtez maitakeria ergel batetan ibili delarik, az- kenean bere-bere etxean — hots, gurean— irabazi egin dio PSOEk. Horrexegatik, hain zuzen, ez dugu ikusten zergatik PNVk orain bere jantziak urratu behar dituen. Izan ere partidu abertzalee- kin ibiltzea baino partidu es- tatalistekin ibiltzea nahiago izan duenak, ez zuen beste- rik merezi. Horra eskarmen- tua. Aterako ote ditu PNVk guzti horren ondorioak?

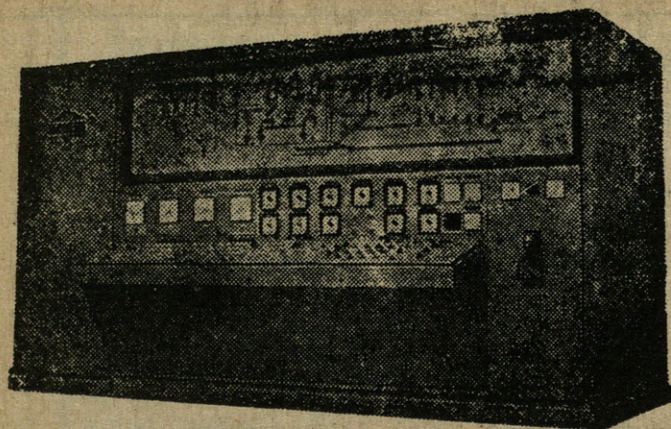
5. Beste puntu bat argi eta garbi nabarmentzen dena hauxe da: Euskal Herrian, bai euskuinean, bai erdian eta bai ezkerrean, behazto- parri berbera ageri da gailen, abertzaletasuna alegia. Hau ere azpimarratzekoa da eta arrasto lodiz gainera, zeren eta horretxek sortzen baititu hemen katramilak, hauske- tak eta tirabirak. Gertakariak lekuko. Eta badirudi beti le-

ku eta puntu berean gaudela, zirkulu zoro batetan buelta- ka bagenbiltza bezala. Bada hor zer azterturik eta batez ere zer eginik.

6. Bestalde, partiduak eta bozak eta politika "haun- dia" alde batetara utzita, gure artean sakon-sakonean eta funtsean dagoen arazo nagusia hauxe dateke.: Eus- kal Herrian bi komunitat: daudela bat bestearen ondo- an, baina elkarrekiko lotura eta kideatasunik gabe. Arazo larria benetan, beharbada he- rri mailan eta edozein politi- kazko ikuspuntutik begiratu- ta, gure artean dugun proble- marik latzena.

7. Halaber, esan behar da, euskal ezkerrearen jokabi- dea ere ez dela batere kohe- rentea eta konbentzigarria. Aspaldi honetan baino se- riotasun gehiago erakusten ez badu, dena galtzeko zori- an dago, eta hori ere penaga- rri litzateke. Pertsonalismo eta alderdikeria gehiegi naba- ri da hortik zehar, eta horretarako ez dago eskubi- derik. Askotan gainera, zen- tzu komunaren arrastorik ere ez da ikusten.— Okerre- na, hala ere, zera da; jende fin asko eta asko —horrela- korik ere bai baita— nazka- tzen eta aspertzen ari dela hainbeste logomakia eta txi- libitukeriaz. Mesedez, zen- tzun gehiago!

8. Bukatzeko, garbi da- go parlamentarismoak ez gai- tuela oso urrutira eramango. Horrenbestez ez dut esan nahi hortik jo behar ez denik eta oraindano egindako alfe- rrikakoa denik. Baina horre- kin bakarrik ezin gaitzeko inolaz ere konforma. Esan nahi da, borroka klase asko batera eraman behar direla hemen, baina maila eta alder- di guztietan serio jokatzu.

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)
«Gruak» ez Iraultzeko
electroniko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)
Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)
Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladore berak duenak.

HYDRAMATIK (Alemania)
Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)
Itas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak.

INDRAMAT (Alemania)
Servo-zuzentzaileak.

MERKEL (Alemania)
Urarengandik babesteko loturak eta lanak.

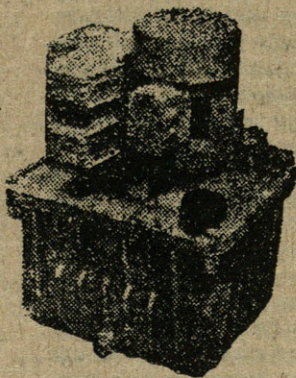
FORSHEDA (Suecia)
V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)
Gol presiotarako uraga giltzadunak.

TUROLA (Italia)
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)
Indar irazkiak eta itxulerakoak.

ADA
Uztal gisako euskarriak.

Golmendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolastokleta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 arl) ta
353440 (5 arl)

Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15. SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
VITORIA ETA MADRID

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almagazena

Paregabekoak Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

LASTER !

E
U
S
K
A
D
I
K
O
E
Z
K
E
R
R
A

ERREFORMAGATIK ITXIA

Euskadiko ezker eta Euskadiko Ezkerria

JON URRUJULEGI

Preautonomikoa martxan jar-
tzea dela eta makina bat gauza
jaulki dira kanpora. Ondorio sail
ederra atera daiteke gaurko egoera
konkreto honetatik: azken urteo-
tako borrokan herriaren gidari
izan den ezker abertzalea, guztiz
zatitua dagoela; berrogei urtean
ezertxo ere egin ez duten pertso-
naiak borrokaren frutua, sagar
heldua bezala, eskuratzen ari dire-
la; eskubiaren jokabide honetan
ezkerrak baduela zer ikusirik, ale-
gia, honen baimena eta kontsenti-
mendua baduela, diruediela; ezker
abertzaleak ez badu nolabaiteko
batasunerako bidea azkar hartzen;
hil-kanpaiak jo ditzakeela; azkenik,
Madrilgo Gobernuaren politika
maltzurra erabat efikaza ari dela
gertatzen.

Euskadiko ezkerraren krisi-
s honen zipriztinak ugariak dira eta
bete-bete harrapatu du Euska-
diko Ezkerria koalizioa ere. Baina
hemen galdera bat inposatzen da
guztiz garrantzizkoa: zergatik
geratu da Euskadiko Ezkerria ko-
lokan, erortzeaz, lehen haize
kolpeak jo duela eta? Dударik ga-
be: zimenduak lurpean ez ditue-
lako. Ez dago beste erantzunik.
Eta zer da politikan zimenduak
botatzea? Hauze batipat gure us-
tez: protagonismo gosearen irrikia
aldebat utzi eta aliantza zabal edo
eta fronte gisako herritar mugi-
mendu batetan ez bada,
Euskadiko ezkerrak, hau da, Eus-
kal Herriko ezkerrak ez dauka zer
eginik. Honen exenplu edo adi-
bide bikaina ETAREN historian
zehar agertzen zaigu.

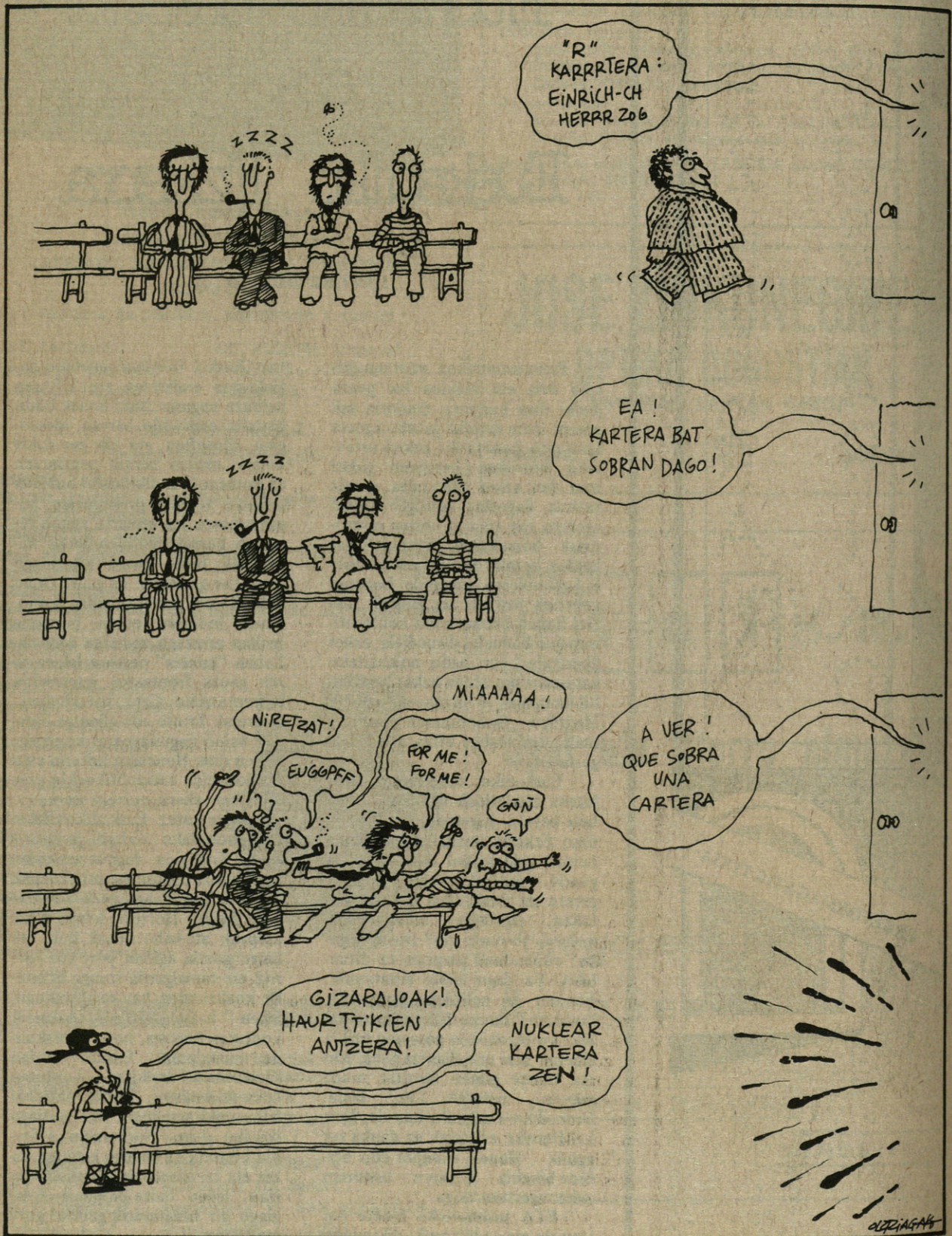
ETA nolabaiteko fronte bat
izan da eta ez bakarrik diktadura-
ren kontra borrokatzeko gorpuz-

tua. Euskal Herrian benetako so-
zialismoa eraikitzea zen ETAREN
helburu nagusia. Nahi honek bildu
gintuen erakunde berean, ideolo-
gian, filosofian, eta nik zer dakit
nolako mailan berdin pentsatzen
ez genuenok. Indibidualki onhartu
beharra zeuden presupuesto mi-
nimo batzu eta onhartu egiten ge-
nituen borrokaren mesedetan, na-
hiz eta beste batzu atseginago
izan. Zer gertatzen da gaur? Orain
alderdi edo partidu mailan baino,
lehen indibidu edota pertsona
mailan errazago zeditzen genuela.
Lehen "interes" pertsonalak ez zi-
ren gauza frontearen interesekin
enfrentatzeko. Gaur, partiduaren
interesak fronte edo aliantza bate-
nak baino nagusiagoztat kontside-
ratzen dira. Honelako kriterio estu
eta jokabide antipolitikoekin ezin
inola ere ezkerria aurrera atera.

Gure ustez Euskadiko Ezke-
rrari horrelako zerbait gertatu
zaio. Koalizioa formatzerakoan,
bere burua nagusitzat uste zuenak
Partidua gogoanago zuela koalizioa
bera baino. Horrela, lehen baize
kolpeak ate-leiho denak ireki eta
barru guztia agirian jarri dio. Be-
rriz ere tamalgaria izango litzate-
ke koalizioaren bat sortzerakoan,
lehen haize kolpea bakarrik
kontutan hartzea, hots, hautskun-
de municipalak. Euskal Herrian
sozialismoa eraikitzea kontutan
hartzen badugu, fronte nazional
bat eraikitzerakoan, sasi gutiago
ikusiko dugu. Norberaren Alder-
dia besterik ez badugu buruan, na-
hiz eta terminologia sozialistarena
izan, lehen haize kolpeak dese-
gingo du zimendurik gabeko gure
etxe ederra.

mozorrozko

prekontseilari maskaratua

Fuentes Quintana.

guanyem

KEPA AULESTIA

Azkeneko aste honetan bi ejekutiboren krisisen ingurutik joan da politikari guztien komentarioa. Estatuko Gobernuak, alde batetik, ministeritzak birmoldeatzen aritu da. Bestetik, berriz, Tarradellas jarrera presidentzialistak aurrez aurre aurkitu ditu, berriro ere, Katalunian sozialistak eta komunistak. Gainera, zer bada, hauek izan ziren eta Ekaineko hauteskundeak irabazi zituztenak.

Entesa dels Catalans parlamentari taldeak antolatutik duen kanpainak, "Guanyem la Constitució, guanyem l'Estatut" ez ditu berekin guztiak, Tarradellas sinpatiak behintzat ez ditu beretzat irabazi. Bistan da kanpaina hau Generalitatearen ekin-tza politikotik at antolatu eta bultzatu dela; eta bistan da, ondorioz, Tarradellasek hautsi nahi izan zuen zerbaiten bizia dakarrela politikaren zainetara: Ekainaren 15eko hauteskundeak, alegia.

Gobernuak, bestalde, eginahalean ari da autonomi bideak itxi nahiz. Nabarmen-nabarmen igartzen zaizkio Gobernuari aginte traspasorako Gobernu-Generalitat batzorde mixtoari buruz dituen asmoak. Erabat atzeratu nahi ditu batzordearen lanak. Eta Tarradellas eskumutil du Gobernuak asmo horik burutzerakoan. Alderdi politikoak, jakina, ez dira presidentearen borondate onaren zainegotekoak, eta bada elkarren kritika franko Katalunako politikaren barrenean.

Krisis honek badu zerikusirik

Gobernuaren barrenean izan den beste krisisarekin. Ez hainbeste bata bestearen kausa zuzen delako, bata bestearen ondotik elkarren lotura estuz etorri direlako baizik. Krisis jeneral berberaren barruan kokatzen baitira biak ere.

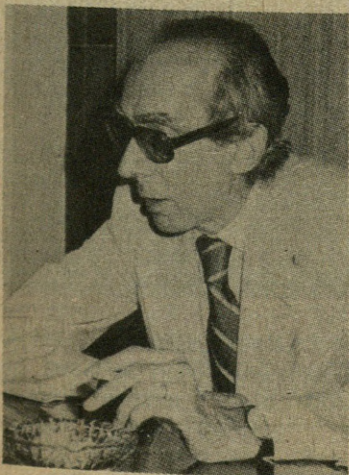
Krisisak, nahiz eta azpitik lehendik egon, badu bere garai aproposa azalera agertzeko. Oraingo honek ere baditu azalerazi duten kausak, ekonomiaren kinka larriari eman nahi zitzaizkion irtenbidebide energetikoei buruzko eztabaidak, hain zuzen.

Publikoari begira azaltzen zaizkigun eztabaida teoriko dotore horiek oligarkia monopolistaren eta Moncloako Itunaren arteko etendura izkutatzen digute. PCEk bultzatu zuen Itun hura krisis ekonomikoa determinatzen duten darrekin aurkitu denean erabat hautsi da, bere ahulezia guztia agertu digu, zereginik gabe geratu da: Azken finean, zer da, bada, Gobernuak, oligarkiaren itxura ordenatua besterik?

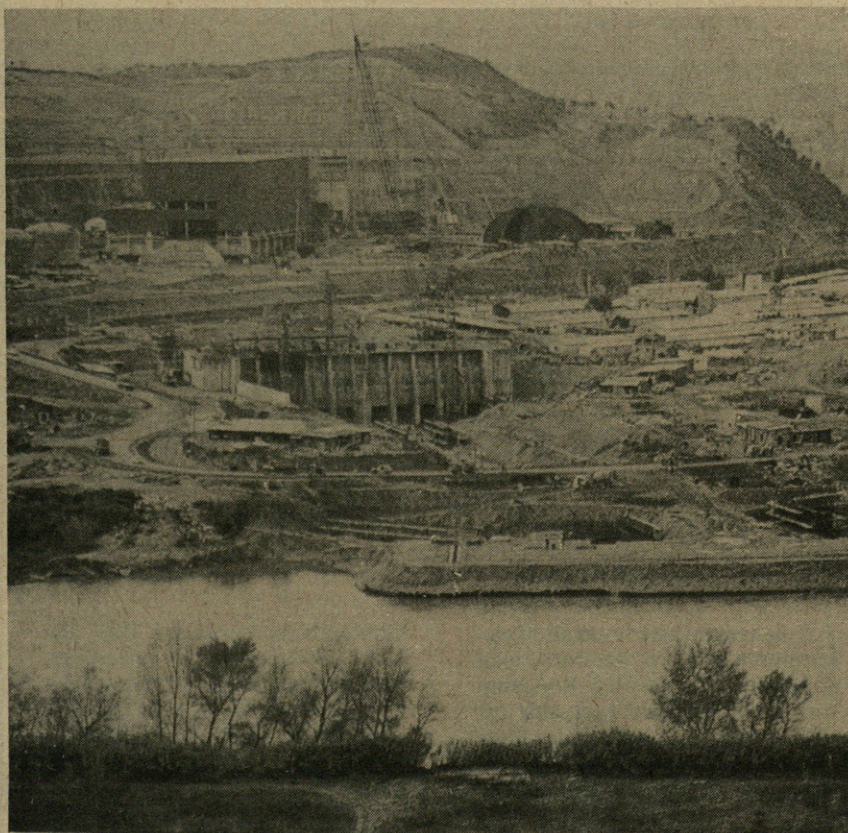
Bistan da ekonomi egoeraren gorabeherak. UCDren barne heterogeneitatea dela bide, krisi politikoa areagotu egiten duela. Zentzu honetan, Oliart eta Fuentes Quintanaren arteko tirandura Entesa eta Tarradellasaren arteko tiranduraren pare parekoa da. Tirandurak, ordea, etendura bilakatzen dira, baldin eta alde bietako eztabaidatzailer guztien sloganak, Tarradellasena, Gobernuarena, Entesarena, berdin idazten badira: "Guanyem, guanyem, ahal den guztia lehenbailehen".

Tarradellas

Benet

nuklear kanpaina

(**"ALFALFA"** Barcelona-ko aldizkari ekologikotik hartutako testua. Euskal Herriko komunikabideen jarraitarekin zeri-kusirik duelakoan...)

Nuklear energiaren aldeko kanpaina bat hasi dute elektrika konpainiak, gehiago ala guttiago ezkutatzuz nuklearraren aurkako oposizio zabala ahultzeko asmotan dabilta, hauen indarrak negozioa izorratzeko arriskuan jartzen duela konturatu baitira.

"Plan Energético Nacional" delakoa, errebisio batzuren ondore, Parlamentuan sartzeko prest dago; eta eztabaida gehiegirik gabe onhartua izatea komeniko litzateke. Herri mailan problemarik sortu gabe, gaineraz. Arazoa luzatzen ere ezin

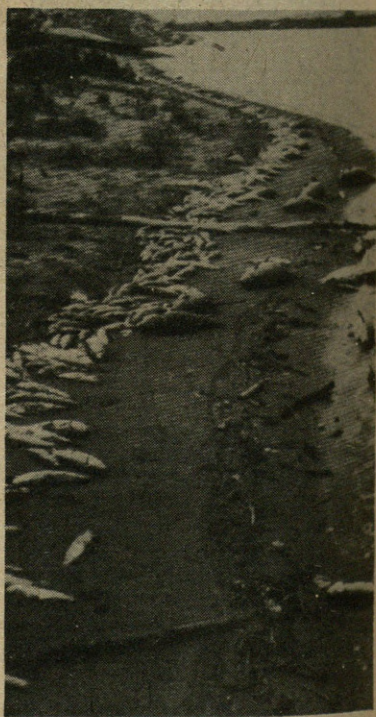
dira arriskatu, eta gauzak beraien komei zaien bezala jarri behar dituzte. Bestela, Triginer "sozialistak" konta diezaigula.

Haiek dute boterea, komunikabide guztiak eta dirua. Eta, noski, erabili egiten dituzte.

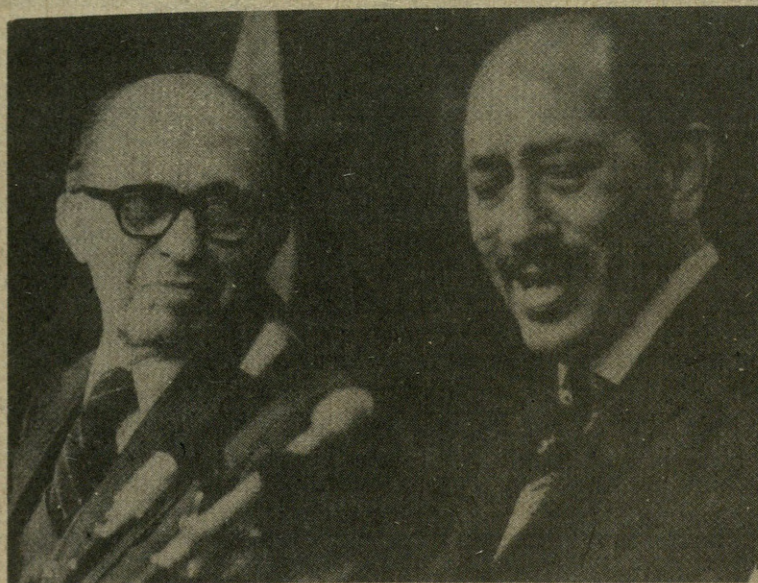
Exenplu bat. "El Pais" egunkariak J.E.N. (Nuklear Energiaren Junta) eta Nuklearren Aurkakoen arteko debate artikulua sail bat prantatuak zitu. Elekrika konpainiak agentzi baten bidez, presio handi bat egin zuen hauen ez argitaratzearren. Alderantziz, egunkari batzutan (Diario 16-en, kasu bat aipatzeagatik) nuklear energiari buruzko dosierak argitaratu dituzte elektriko konpainiak osoki ordainduak eta eginak Westinghouse-en propaganda eta guzti sartuz. Elektriko en-

trepresarien demagogi teknofaxista osoa dago artikulua haue-tan, nuklear aukera bat justifikatzearren. Noski, aukera hau inorekin ez da kontsultatu. J.E.N. kin ez ezik.

Azkenekoa (artikulu hau idazten dugun momenturaino) "Pakearen" Nobel saria eraman zuen Andrei Sajarov sabietar ezakortaren artikulua liluragarria izan da. "El Pais" egunkari-
an argitaratua, nahiz eta orain dela aste batzu "Le Monde" frantzes egunkari-
an argitaratua izan. Inongo oin-harririk ez du-
ten eta osoki zinikoak diren argudioak erabili ditu Sajarov-ek. Aukera nuklearra justifikatzen saiatzen da; "mundu librea" errusiar petroleoaren menpetasun energetikotik kentze-
aren (eta nork erosten du errusiar petroleoa?) ; dioenez, honek ja-sanezinezko menpetasun politi-
ko eta ekonomikoa suposatuko bailuke. Kasualitatea izango da, baina guk errusiar petroleo-
rik ez dugu erosten, eta bai, alderantziz, sobietar uranioa.

ZAIN EGON HADI, elektrika nahi duten pertsona ate-
raziko dute telebistan, irrati-
an egunkarietan, nuklear
energia laudatuz, MESFIDAN-
TZA IZAN EZAK.

Sadat eta Begin.

EKIALDE HURBILEKO EZTABAIDAK

Egiptoko lehendakariak, uste zuen Israelgo Knesset-en (Parlamenduan) pake hitzak esan eta Carter-ek beste dena egingo zuela, batipat Israeldarrak antzinako mugetara itzularaziz. Baina, tiroa atzeko zulotik ateratzen ario zaio.

Sadat-en antzinan Egipto zegoen Sobiet Batasunaren influentziapetik, ateratzea nahi izan du eta horretarako EE.BBengana laguntza bila joan da; Egiptoko politikak bira gogor bat izan du Naser-en denboratatik. Naserismoa erdi eta burges ttipien laguntzaz eta ideologiz horniturik zegoen bezala, Sadat-en politika eta ideologia nekazal aberatsek eta orain indartzen ari diren urban burjesiek sostengatzen dute eta hortik Sadat-en eta Klase sozial hauen beldurra eta mesfidantza Sobiet Batasunarekin. Are gehiago, iazko matxinadaz gero, klase sozial hauek gehiago beldurtu dira eta hortik Sadat-en politika Ipar Ameriketarren eskutara

bultzaraztea.

Sadat-ek uste zuen, Israel alde-
ra lehen urratsak, eman zituenean, jarraitzaile asko izango zituela Arabiar moderatuen artean; baina hala ez da izan eta estatu erradikalenak eta moderatuenak sakabanatu ordez, gehiago elkartzen ari dira. Azkenik Kuwait eta Arabia Saudita ere kontra atera zaizkiolarik. Esan daiteke Sadat, egunetik egunera aislatuagoa geratzen ari dela Arabiar mundu horretan.

Mendebaleko estatuetara gehiago hurbiltzeko asmoz, hor daukagu lehengo asteen Nikosiako aireportuan egindako ekintza; airopiano bat bahitutazeukaten Palestinarren aurka.

Gainera, Sadat-ek Egiptoko armada-
ren efikazia demostratzea nahi izan zuen Israelgo edo Alemaniako armada-
ren parean jarri nahirik berea "terroris
moaren kontrako" ekintzetan. Eta
egin daitekeen gauzarik iragarriena,
egin zuen; nahiz Israeldarrek eta
Ipar Ameriketarren alabantza ugari
egin Sadat ez desmoralizatzearren.

Konkistatutako lurren koloniaketa

Beste aldetik, Israeldarrak hai-
en politika kolonialista aurrera
eramaten ari dira, Egiptorekin pakea
egiteko baldintzak txartzen ari direla-
rik. Pake hori zaila izango da egitea
Israeldarrak 1967ko mugetara ez ba-
dira itzultzen eta hori ez da posible
Beginek eta aurreko agintariek era-
man duten politikarekin.

Politika hori dela eta, hemendik
hogeitabost urte barru, milioi bat Is-
raeldar biziko dira West Bank-en,
Israeliek 1967an bereganatutako lur-
raldetan, etorkin hauen slogana zera
delarik: "etortzen garen tokian gera-
tuko gara". Hortik aparte, Beginek
eta Dayanek ez dute begi txarrez
ikusten politika espansionista hau,
zeren eta era honetan Israelgo mugak
sendotu egingo baitira, aspaldidanik
xede horren atzetik dabilzelarik. Be-
raz, Sadat-en pakea antzinako muge-
tara itzultzetik igarotzen delarik,
oso oztopo handiekin aurkituko da
haren helburuak betetzeko.

Potentzia handien joko

Orain arte aipatu diren gerta-
kizunak, azalean agertzen direnak
besterik ez dira, azpian, ixilean, bes-
te interes batzuk funtzionatzen
baitute. Azken finean, munduko bi
bloke handien interesak daude joko-
an, Ipar Ameriketarrenak eta Sobie-
tarrenak alegia. Bi bloke hauek esku-
alde hartako estatuak kontrolatzea
nahi dute, era horretan hango lehen
materien iturriak kontrolatuko dituz-
telarik.

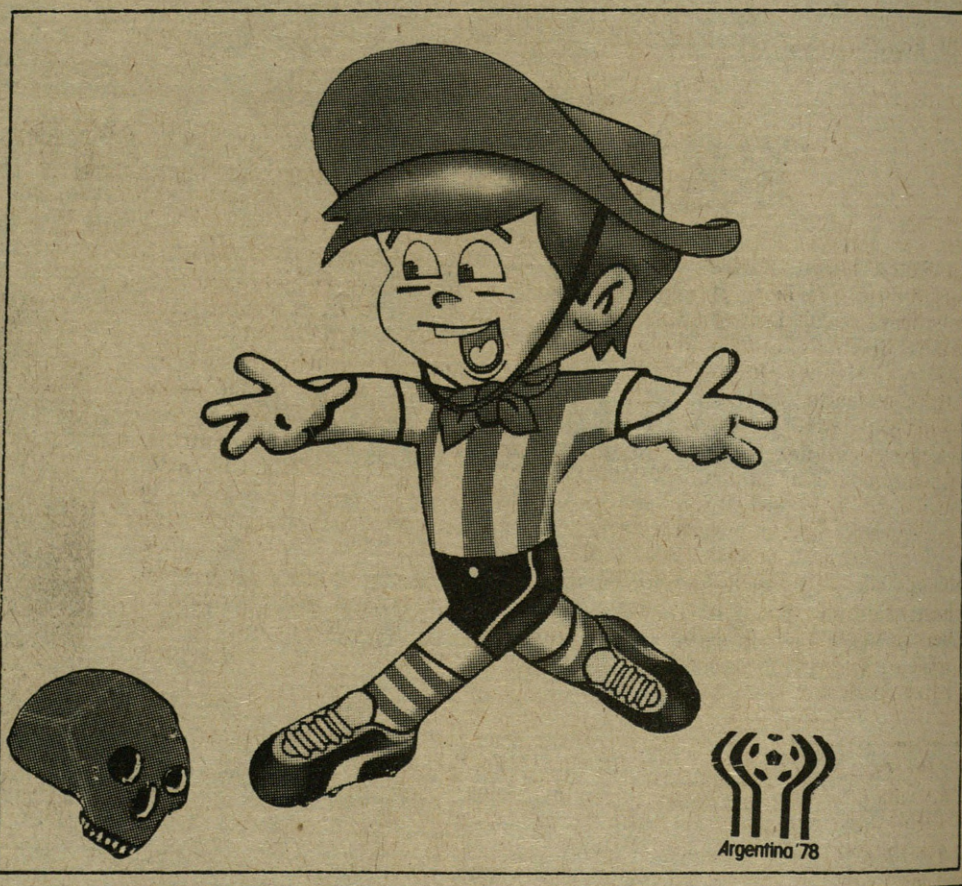
Beste aldetik, kontrol politika
hau dela eta, eskualde hartako ger-
la hedatzen ari da beste estatu batzu-
etara, potentzia handi hauen eragi-
nez. Hortik Somalia eta Ethiopia-
ren arteko gerla hau; azken finean
harmamenduen salmentak asegu-
rtzeko eta bestetik Itsaso Gorria kon-
trolatzeko gerla bat besterik ez izan-
nez. Beraz, denboretako pake eza
izango delakoan gaude.

E. AMERAUN

hoty!

Munduko Futbol txapelketa hain gertu eta Kubalak zer selezio eraman erabaki gabe. Euskaldunak zenbat izango diren ere ez jakin baina Arkonada eta Txurruka segurtzat jotzen dituzte.

Echeverria S.A., Babcock Wilcox eta Altos Hornos dira, enpresa handietan krisis handiena jasotzen ari direnak. Noski, haibat enpresa txiki ere badagoenez ez gara hauekin ahazten, baina gaurkoan hiru hau ikuituko ditugu. Etxeberria S.A.ko langile kopurua 930 da eta hauen despedua aurrera eramanez nahi izan dute. Sindikatuen ekonomizariak, beren aldetik, enpresako egoera ikusi ondoren, krisis handian aurkitzen dela aitortu dute, baina irtenbiderik ez dituzte berdinak ematen. Enpresak kaleratzea eta besteak, sistema "rotatorio"aren irteera, 3 aste lana egin eta bat gelditu egoera, adibidez, suposatzen du. Langileak nahiko opitimista daude irteera honen aurrean, enpresak onhartuko duela pentsatzen baitute.

Babcock Wilcox: 500 langilerentzat paguen ez ordaintzea eman zuten. Honek, kiebraeta langile guztien kaleratzea suposa dezake, baina asko direnez eta garrantzi handiko bezala kontuan izana dagoenez, langileek

Gobernuarentzat arrisku handiegia litzatekeela pentsatzen dute, beraz, neurri hori ez dutela hartuko. Honetarako, akreedorei frenua jartzen ahalegintzen ari dira. Urtarrila kobratua dute baina Otsaila ez. Banco Popular Españolak, 100 milioiko prestamenaren hitza emana du, baina oraindik diru hau ez zaie agertu. Industri Ministeritzak bere eskutan duenez, langileek, hartu behar diren neurri guztien negoziaketetan parte hartzea eskatu dute.

Altos Hornos: 2 urterako konbenioa izenpetua zuten Altos Hornosko 10.000 langilek, baina Moncloako Tratoa dela eta, honek markatzen dituen neurriak pasatzen dituztelarik, atzera bota die. Presio gisara, greba orokorra hasi zuten, baina negoziatzeko posibilitateak irrikirik uzten zituzten. Honela UGT eta CC.OOek PCE tendentziak, maniobra sarin baten bidez, langileei Moncloako Tratoaren "masa salarial" a onharazten die. Enpresak hau lortu zuenean, beste gauza batzu ere lortu

nahi izan ditu, jubilatua, pentsionistak, seguro soziala, etab. puntuak ukituz. Beraz greba aurrera jarraitzen da eta UGT eta CC.OOen maniobra ere bai. Hauek diotenez, langile kopurua gutxituko dute eta burrukan jarraitu beharko da, horregatik orain, ezinditugu indar guztiak gastatu. Greba, lehen aipaturiko sindikatu horik Madrildik ekartzen dutenaren pean dago. Hemen ere sindikatuak oso zatituak dira. Adibidez, ELA-STV (A), CC.OOeko tendentzi minoritarioa eta unitarioarekin bat dator.

Hiru lantokietan, beren aldetik zenbait manifestaldi egin dituzte baina indarra handiagoa izan dadin, AIT, Babcock, Bandas, Echeverria, eta Altos Hornos manifestaldi handi bat antolatzekotan dabilza. Bizkaiko enpresa basikoetan, izugarriko krisisa dago eta beti esaten duguna, gaurkoan azpimarratu nahi dugu: galtzaileak langileak izan daitezela nahi dute.

bat batean

BASERRITARRAK HASI DIRA. "Sindikatu bai, Kamararik ez", "Aranbarri eta Kamara artxibatu eta ganbara", "Esnea, gure jorrala da" oihukatu zituen otsailaren 25ean Donostian manifestatu ziren bi mila baserritar inguruk. Kur-saldik Bulebarrera itsi ondoren, hemen Antton Dorronsoro EHNEko presidentea, Manuel Odria idazkaria, Jose M. Muniain presidenteordea eta Jose Antonio Iturbe kontseilari begiralea mintzatu ziren; Felipe Barandiaranek kontsignak ematen zituen tarteka zenbait bertso abestuz. Denbora guztian, kaletarrei zuzendu ziren ez bestetan, euskaraz mintzatu ziren. Haiek ziotenez, lehen asmoa behi eta tratoreez manifestatzeko asmoa zuten, baina Gobernadorearen galerazte ondoren, hutsik etorri ziren. Baina gauza garbiakin eta oso bero "Esnea, 23 pezza, bestela, esnerik ezta!" hau izan zen baserritarrek garbi esan zigutena. Haiek esnerik ez dute aterako eskatzen dutena ematen ez bazaie, baina Gurelesa eta besteei ere bideak moztuko zaizkie. Besta maila batetan, baserritarren problematika osoaz mintzatu ziren, arduradun bakar bezala, Gobernua jarritz. Negoziaketak hasten direnean, jarraitu beharko dira noski. "Herriak, baserritarrak behar ditu!", "Nekazariok bizi nahi dugu!". Ez da asko eskatzen dutena.

GIPUZKOAKO METALA KONBENIOAREN ATARIAN. Hilabete pareko atzerapenaz bada ere, Gipuzkoako Metaleko saila jarri da konbeniorako bideetan. Baina nolabait jarri ere. Izan ere ELAk ez du onhartu beste zentral guztien artean lortu duten akordioa; hau da mahai negoziatzailea sindikato guztien artean osatzea bertan ordezkarien komixioek ahotsaz, ez botoaz parte hartuz.

CC.OO eta UGTko zuzendaritzak ere duela egun batzu ELAren posturarekin adosago ikusten ziren; hau da, hiru zentral maioritario horiek bakarrik negoziatzearekin. Baina beren baseko jendearen presioz eta ikusi bide dutelarik sindikato minoritarioek eta ordezkarien komixioek badutela indarrak, goian aipaturiko akordiora makurtu behar izan dute.

Orain arazoa nagusiekin dator. Izan ere, ADEGUIK ELA ez dagoen bitartean ez du negoziatu nahi; EKOR berriz ez da oraindik definitu. Arazo horren aurrean mahai negoziatzaileak ordubeteko geldialdiak egitera deitu du asteazkerako eta ostegunean konponbiderik aurkitzen ez badute, ostiralerako. Bitartean ELA, konbenio probintziala alde batera utzirik, enpresako konbenioak bultzatzekotan da.

Bizkaiko Metalen berriz "hiru haundiek" ez dute amor eman, bakarrik negoziatzeko psoturari eusten diotelarik.

ISASA MICHELINen KONTRA

Hil honen 2an, osteguneez, Lehenengo Lan Magistraturan, Imanol Isasa Iturrioren juizioa izango da. Amnistia laborala eskatzen du, Lan istripuz bajan zegoela detenitua izan zen; orduan Michelin entpresak bere aldetik kaleratu egin zuen, etxera zor zion dirua bidaliz. Ekintza hau ez zen izan oso legala. Imanolen onespena ez baitzuten kontutan hartu.

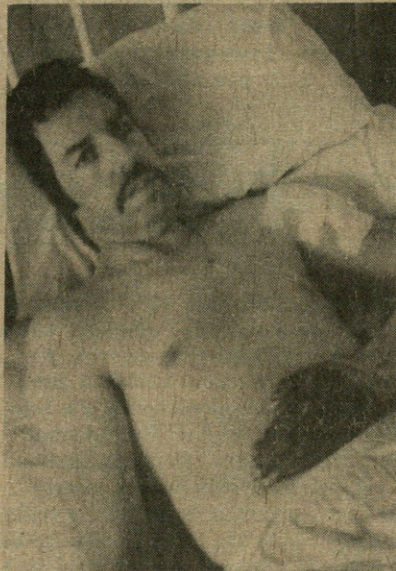
Lau urte eta hilabete bat iragan ondoren Isasa kaleratua izan zen. Handik lau egunetara Michelin-era jo zuen, bere lanpostua eskatuz. Hartu zuen erantzuna oso positiboa izan zen, zeren nahiz eta berak beso bat zaurituta eduki lanpostua izateko posibilitate osoak zituela esan baitzioten. Baina urte bat pasatu da, eta Michelinen erantzunik ez du jaso. Horregatik zeharo aspertuta, hauzitara jotzea erabaki du. Itxaropen askorik gabe, orain arteko amnistia laboral hauziak nola geratu diren ongi baitaki.

Abokatuak esaten zigutenez, amnistia laboralen dekretuak zehaztasunik ez du. Horregatik, kasu gehienetan, entepresek beraiei komeni zaien iki mikak sartzen dituzte —lanera berandu iristea...— eta langileak juizioa galtzera behartu.

Imanol Isasa Iturriozek urte bat darama espetxetik kanpo. Ez du lanik, ez “Seguridad Social” delakorik. Besoa egunero ikusi behar diote (eskerrak oraindik lagunak gelditzen zaizkiola eta sendakuntza hauengatik ez diotela kobratzen). Hala eta guztiz, oraindik ez du etsi. Ez eta guttiago ere! Bere 42 urtetan jasan behar izan dituenak kontutan harturik, ez da harritzeko orain hone-la erantzutea.

1973ko Otsailaren 28an atxilotu zuten. Burgosen “consejo de guerra” batetan epaitua izan zen, 1974ko Apirilaren 2an. 70 urtetarako itzala eman zioten. Martutene, Burgos, Soria, Segovia eta Madrilgo espetxeetan egona da. Segoviako pre-

sondegian zegoelarik, ihes egitea erabaki zuen. Baita ihes egin ere beste lagun batzurekin. Baina mugan zauritua izan zen, Aurizperrin (Espainial). Nafarroako ospitalera ekarri zuten 1976ko Apirilaren 6an, goizeko 6etan.

Urkia medikuak zioenez, zauri hauk zituen: “1) Shock traumático; 2) Fractura abierta de 13 superior de húmero, cominuta y con herida de proyectil sin orificio de salida. 3) Lesión prácticamente total del plexo

braquial. 4) Hemotorax y proyectil incluido en pericardio”.

“Dum-Dum” deitu balak egin zizkion oker horik denak. Gorputzaren barruan sartzen denean, leher-tzen den horietakoa da.

Maiatzaren 14ean ospitaletik ateratzeko baimena eman zuen bertako zuzendariak. Baina ohar hau eginez:

“Le adjunto los informes médicos y es necesario seguir atendiendo por personal competente al herido para ver de salvar la mutilación del brazo izquierdo...” Bala normalaren zauriak Caranbanchel-go gartzelako ospitalean sendatu zitzaizkion, baina “Dum-Dum” deituarenak ez. Pasmoa sortu zitzaion ezkerreko besoan eta moztu egin behar izan zioten eskua, osoki, Ekainaren 14ean.

Garbi dago “Institución Penitenciaria” delakoa, osoki, arduradun dela esku mozte honetan. Bai sendagileak, bai funtzionarioak, eta bai hauen gainetik aurkitzen diren guztiak.

Garbi dagoen bezala, amnistia ez da jendea kalean jartzea bakarrik bizitzeko posibilitateak ez ukatzea baizik. Isasak burruka aurrera eraman nahi du. Horretarako eraman du Michelin hauzitara. Ikusiko dugu hauen erantzuna...

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10

Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

oinharrizko euykara

IRIMO EGOERA LARRIAN

IRIMO empresa Zumarragan dago. 751 langile du bere nominan; gehienak gizonezkoak dira. 30-35 urteko media dute eta ehuneko 70 etorkinak dira. Forja erremintak egiten arduratzen da batipat.

Entrepresa hau burruka gogorrak aurrera eramandakoa dugu; bai politika mailan —Goiherri Garaiko aintzindaritzan izan du maila honetan— eta bai erreibindikaribotan. Duela bi urte entpresako erreibindikapeen alde, 97 egunetan greban egon ziren; denbora honetan bi langile espetxean egon ziren, beste bi kaleratuak izan ziren eta "jurado de empresa"ko idazkariak lehergailu baten ondorioak jasan behar izan zituen. Hau izan zen orduan gertatua. Eta gaur gertatzen ari dena jakiteko, bertako langileengana jo dugu. Bozeramaleak, entpresako komiteko zenbait langile izan dugu. Komite hau, azken hauteskunde sindikaletako emaitzen arabara osatua dago. Gurekin egon direnak, CC.OO., ELA-STV, UGT eta LAB izan dira. Lehen momentuan, hauen arteko erlazioak oso onak zirela iruditu baizaigu ere, gertatua ikusirik eta tamalez, alde guztietan gertatzen dena hemen ere nabari-tu ahal izan dugu.

1973. urtean hasten ditu entpresak hedaketa proiektuak. Administralgoak beti izan ditu hutsune handiak eta orduan ere, zenbait bankuren laguntzaren itxaropenez, obrak egin eta makinari berria erosten du. Bainan bere kalkuluetan sartzen ez zena gertatu zen; banku honek ez ziola jaramonik egin eta alde batera utzi zuen. Beste banku batzuren eskutik lortzen du dirua bainan ordurako galerak hasiak ziren. Bestetik, hau dena frankismoaren krisiaren barruan gertatzen da. Administralgo hutsuneak eta langileen aurrean agertzen duen hertsitasunak, lehen aipaturiko greba ekartzen du. Honen ondorioak, berehala nabaritzen dira. Bezero asko galtzen dira; 116 milioi baino gehiagoko galerak izaten dira, etab. Gaur zor hauk bederatzi aldiz gehiagotu dira.

1977. urteko Irailean, entpresak akreedoreekin, komenio bat negoziatzen hasten da. Honek helburu bat bakarra du, zorrak gaintitzea.

Akreedore dirudunetarik baten eze-tzaz, dena pikutara joaten da, solda-ten etentzera iritxiaz. Hauteskunde sindikalen ospatze bitartean, entpresako komitea oso gaizki informatua eduki zuen zuzendaritzak denbora guztian; eta hauteskundeen ondoren Komiteak, aurreproiektu bat egiten du entpresako egoera gaintitzeko. Honen punturik garrantzitsuenak hauk ziren; entpresak salbatu, ekonomiko eta sozial hobegotzeak eta entpresako gestio eta kontrola eramateko erakunde bat sortzea.

"Entrepresa indarrak gabe dago-nean, hobegotze sozialak eskatu behar dira eta gogorrik dabilenean, hobegotze ekonomikoak". Irimoko egoera konkretuari buruz hau zioten komiteko partaideak. Negoziaketa aurrera jarraitzen da, bainan fruiturik eman gabe. Era guztietako proiektuak eta aurreproiektuak presentatzen dira bi aldetatik. Batzarre bidez, langile guztiek eztabaidatzen dute egoera eta proiektua; azkenik, eskakizun konkretu batzuetara iristen dira. Urtarrileko nomina kobratu gabe dau-denez, langile gehienak, lehenik hau

kobratzea eskatzen dute. Honen aurrean eta gehiago presionatzeko, Otsailaren 21ean, Zumarragako kale-etan zehar eta konkretuki banku eta Caja de Ahorrosen aurrean, manifestaldi bat egiten dute. Beste puntua, lau hilabete baino lehenago konbenioa negoziatzea; honen punturik garrantzitsuenak hauk dira:

1- Soldata bereziak edozein soldata hainako izatea.
2- Gaixo edo istripu kasuetan, hospitalizazio edo operaziorik dagoenean, ehuneko 100 ordaintzea.

4- Euskara, alfabetatzea eta formazio profesionalaren promozionatzea. Hau dena lan orduen barruan.

Eta azkeneik, ekonomatoari dagokiona aztertzea. Eskakizun hauk onhartu dituzte langileek. Entrepresari eskatu eta betetzea konprometitu da.

Hau da egoera konkretua. Beste gauza batzuri buruz, laiotik kanpo grebarentzat laguntasuna eskatzea etab... ez dira planteatu; lehenengo guk geuk konpondu nahi izan dugu. Entrepresa gaur caja de ahorrosen hipoteka denez, manifestaldiak horzkada suposatu die.

Bestetik, metaleko sektorearen barruan sartzen direnez, komenio probintzialean hartzen diren neurriak, entpresak Irimon ezarriko ditu; gutxienez hitz eman die. Eta aurrera begira, zera zioten: "entrepresaren egitamuak onak dira, baina aplikapenak zailak dira. IRIMO, estatu mailan erraminta egiten duen entpresarik onenetakoa da. Ehuneko 100 errendituko bagenu kapitala eduki eta esportatzeko posibilitateak izanezgero, 75-76ko produktibitatea hiru aldiz gehiagotuko genuke". Baina noski, hau dena, egoera politiko eta ekonomikoaren arloan sartzen denez, oso karapilotsua gertatzen da; egoera estabilizatzen az bada, pikutara goaz! eta kasik zihur da konponbiderik ez dagoela.

Egoera larria, noski, baina triturarik handiena ematen duena hau da: arteko zatiketa. Zatiketa hau noki sindikatu gehienak edo denak eragin dute.

IRIMON ere hau egiztatu dugu. Egoera larrienean ere, betiko enfrontamenduak, betiko elkar ezin ikusiak. Zorigaitzak batu egiten omen du, baina hemen oraindik ez dago horrelakorik; behar bada egoera txarragoa beharko dugu, batasuna lortzeko.

PORTZELANAK ETA MONCLOA

Moncloako tratoak zer erakarri behar zuen esan zuten bakarrak batzuek aldeztu aurretik. Orain praktikan ari da hori ikusten. Eta batzuetan —Irungo PORCELANAS DEL BIDASOAn gertatu den bezala —langileen indarrez horren mugak nolabait gainditzen badira ere, hor dago beti nagusien harma ezin hobeago bezala.

PORCELANAS DEL BIDASOAn nagusiek badakite hori. Langileek, lantokiko batzordearen bitartez aurreko urtean entpresarekin firmatu zuten konbenioaren arabera, bizitzaren garestitzearen adinako igoera eskatu zuten aurtun ere, hau da, 4.710 pezetako igoera lineala, denentzat. Beste eskabide batzuek hau ziren: jubilazioa 60 urterekin, lantokian 30 urtez arituz gero; edo 63 urterekin, 15 urtez arituz gero. Bi kasuetan soldataren ehuneko 100 jasoz; 6 ordu batzarreterako urtean, ehuneko 100 ordainduta; baja garaian lehen hilabetea pasaz gero ehuneko 100 jasotzea, e.a.

Lehen momentutik zuzendaritzak ezetza eman zion 4.710 pezetara horik igotzeari, aitzaki bezala Moncloako tratoan ezarritakoa gainditzen zuela jarrit eta, horrela eginez gero, entpresak, esportaziorako jasotzen dituen kreditoak, "desgravación fiscal" e.a. galduko zituela esanez. Zuzendaritzak urteko 42.000 pezeta besterik ez zien eskaintzen.

Honela, langileek, beren eskabideak apoiatzearren, bi orduko geldialdiak —gero lau ordukoak— hasi ziren egiten otsailaren 9an beren eskabidea 4.000 pezetara jexiz eta diru hori entpresak ahal zuenean eta ahal zuen modura eman zezala proposatuz.

Asteartean, hilaren 21ean, huelgari jarraitzea erabaki zen batzarrean, 8 boturen diferentziaz. Hurrengo egunean lantokia itxita zen. Ostiralean, hilaren 24ean, eginiko batzarrean, hurrengo astelehenean lanera itzultzea erabaki zen, aurrera jarraitzeko nahiko indar ikusten ez zela eta nolabaiteko konponbide honetara iritsi direlako zuzendaritza eta

langileak: langileek eskatzen zutenaren eta zuzendaritzak eskaintzen zutenaren arteko diferentzia —21.560 pta—, berdintzeko, langile bakoitzari 15.000 pezetako materiala —zeramikazko ontziak— emango zaiotz. Horik ongi salduz gero diru hori baino gehiago lort dezakete langileek; baina horretarako modua egin behar era lantegiko komixioak bere gain hartu du salmenta horik kontrolatzea.

Gainerantzeko eskabideak lortu dituzte langileek.

Bitxia da benetan diruaren konponketa hori. Lantegiko komixioak bi lagunek ziotenez, zuzendaritzak materialaren eskaintza egin zienean, zer esan etzekitela gelditu ziren langileek, hain berria baitzen planteamendua.

Dena dela, hobeagotze bat iritsi dute langileek. Eta horrek badu zerikusirik zeramikako sektore guztian. Izan ere, PORCELANAS, 470 langileekin, Gipuzkoako zeramika sailako lantegirik haundiena da eta kondizio hobeak dituena; berez, sektoreko beste lantoki guztientzat nolabaiteko eredia gertatzen da. Guztira 1.200en bat langile biltzen ditu Gipuzkoan zeramikako sektoreak; PORCELANAS ez beste, gehienak "abrasivas" eta horrelako gauzak egiten dituzten fabrikak dira.

Bada beste puntu aipagarri bat PORCELANASen: 13 lagunek —gehienean zentral sindikaletakoak, batzuek independienteak— osatutako komixio unitario bat dute iaztik eta horren bitartez eraman duten borroka eta negoziaketa guztia. Hauteskunde sindikalak egitekotan dira —orain arte ez dute posible izan huelgarenatik eta— baina hemendik aurrera ere baturik lan egingo dutelakoan daude.

DIARIO DE NAVARRA-DELA TA- Egun hauetan egunkari honen 75. urtemuga ospatu da. 1.903.eko urtarillaren bostgarrenean sortu zuten "La Información S.A."-delakoan; "Diario de Navarra" ren jabea, gaur "Diario Ollarra" beza-la ezagunagoa bada ere. Egunkari honen lehenbiziko zenbakia, urte bereko otsailean argitaratu zen, hogeita bostgarre-nean. Gaur Nafarroako egunkari irakurriena dugu, eskualde mailako korrespondentsale sare guztiz on batez. Politikari buruz UCDeko joera garbiki defenditzen du. Gaur egunkari independente honetan, ondoko lau familiek kontrolatzen dituzte, ehuneko 39,50 bat akzioetan: Arraiza, Irujo, Sagües, Uranga. Indibidualki, berriz, Francisco Uranga, zuzenda-ria, "Ollarra" izengoitiz, dugu akzionista nagusia ehuneko 5,2 bat kontrolatzen duelarik.

UDALAK ALA BATZORDEAK? Aspaldidanik, ekaineko eleksioetatik behinik behin, Komisio Jestorak muntatzen ari dira zenbait herritan. Muntatu den azkena Lizarran suertatu da. Herri honetan bost hilabete daramate Udal batza-rrekin, gabe, hamar leku hutsik baitago zinegotziren artean. Gobernadorearen azken proposamenduan, alderdiek on-hartua, ekaineko botuek arabaratuko zuten leku horien banakuntza, UCDekoei hiru dagozkiela, PSOEko beste hiru, UNAIko bi eta AFN eta PNVri banaka. Barañainen eta Leitzan ere delako Batzorde Kudeatzaileak munta-tzen ari dira. Lekuren batetan, ordea, alderdiak udal hauteskunderik prestatzen ari direlako-edo egindako Jestora de-u-seztu da.

DIPUTAZIOAN ERE. Lehengo hamazazpigarrenean, Udal-etxean berreun funtzioari hertsaldi batetan zeudelarik, Va-limañak Iruineako alkateak suspenditu zuen Udalaren Plenoa. Neurri hau hartuak zituzten, soldatak direla eta, Uda-lak eta bertako Junta de Empleados hartu eta onhartu egin zituzten erizpideengatik. Funtzionarioek datuak eskatzen zituzten ere, geroxeago Udalarekin negoziatzeko. Eta negoziaketa aurrera eramateko hamasei enplegatuen artean hautatutako batzordea. Alkatearen neurri horren kontra Urmeneta, Martínez Alegria, Muez E Arice, Ibañez Velasco eta Perez Balda altxatu ziren protestaka. Negoziketek zutik diraute.

Diputazioan ere, egun hartan bertan 17.ean, bi mila funtzionario ekin zioten grebari. Jauretxe Foralean, larehun langiletarik ehun hogen gelditu zen. Nafarroako Hospitalean, Psikiatrikoa, bideak, xoilik egon ziren lanean. Diputazio bertan, berriz, berrehun funtzionario inguru geratu zen. Beste lekutan, bideetako peoiak, e.a. zailago izan zen geraldia lor-tzea. Nolabait batzarrak egin dira, ta hogeitabat elementoen batzorde negoziatzailea aukeratu ere, oraingoz Amadeo jaunarekin egoteko paradarik ez dutela ukan. Amadeok esan omen baitzien huelgan dihardutenok ez zuela solas egi-terik.

PUIG ANTICH, LAUGARREN URTEHURRENA. 1974. urteko Martxoaren 2an, ejekutatu zuten Bartzelonan. MIL-eko militantea zen. Herri mobilizapen handirik ez zen izan erailketa harren aurka. Euskadi ere atzera gelditu zen. Bera-rekin, egun berean, Heinz Ches ere ejekutatu zuten. Haien alde orduan gutxi egin bazen ere, errua maila batetan kon-pondu ahal izateko, horrelakorik berriro ez dadin gerta, lortzen goazen askatasun apurrak finkatzen joan gaitzen, eta askatasun osoa lortu arte, burrututzen.

BOADELLAK IHES EGIN DU. Consejo de Guerra egin behar zioten bezpe-ran, arratsaldeko 4etan, Bartzelonako Hospital Klinikotik ihes egin zuen. Go-roratuko zaretan bezala, Albert Boadella, "Els Joglars" eko zuzendaria, Abenduaren 15ean espetxeratu zuten. Talde honek, "La Torna" izeneko obra Heinz Chesen ejukuzioari buruz egin zuen. 40 bat aldiz antzestu ondoren, Bartzelonan aurkeztea zihoazelarik, "Ministerio de Cultura" ren baimen guztiak eeskutan zituztela, Bartzelonako "Capitania General" delakoak, debekatu egin zien. Debekatu eta Albert espetxeratu ondoren, beste lau lagun prozesatu egin zituzten. Gertakizun hartatik gaur arte, zenbait manifestaldi eta ekintza egin dira talde honen eta espresio askatasunaren alde.

Otsailaren 28an, ospatu behar zen Bartzelonan bost hauen aurkako "Con-sejo de Guerra" eta bezperan Albertek ihes egin du. Ondoren, telefonoz deitu zuen hau esanaz: "Consejo honetan norbait juzgatua izan behar balitz, kultu-rako ministro den Pio Cabanillas izan beharko litzateke, berak eman baitzu-en baimena.". Faxismoaren garaiko zenbait gertakin gogoratzen digu honek. Espresio askatasunak ez du tamalez gehiegirik aldatu. Hor ditugu oraindi SAI-DAko bost idazleak Carabanchelgo espetxean.

KADREITAKO HERRIA, DUKESAREN MONOPOLIO. Kadreita herria, Nafarroako probintzian aurkitzen da. Etxe, terreno, dena Alburquerqueko dukesarenak dira. Herritarrek haren lurak lantzen dituzte, produkto guztiak haren es-kuetara pasatu. Bererik ez dute ezer, honi nola dei diezaiokegu? kazikismoa, monopolismoa; benetan hogeigarren mendeen horrelako gauzak gertatzea harrigarria da. Eta orain arte herrian ez da mobilizapen handirik egon: pintada ba-tzu, kartel batzu Kadreita herria, herritarrentzat eskatuz izan da dena.

Baina pertsonak bezala bizitzen hasi nahi badute; gutxienez beren etxeen nagusi izatetik hasi beharko dute. Hone-tarako, Otsailaren erdi aldean, manifestaldiak egiten hasi ziren. Dukesaren azken erabakia bere terrenoak ez beste gauza guztiak —noski betitik herriarenak izan direnak—, herritarren eskuetan uzten dituela. Morrontzak jarrai dezala desira-tzen du. Herria gertatuko ahal da garaile!

GETARIAKO EGLAK NAFAR POLITIKAN

Aspaldiko igarleek esan zutenek, J. Uriz, oraingo Diputazioaren idazkaria, lege tokatzen zitzaion baino lehenago jubilatuko zaigu. Idazkaritza dugu Diputazioan ofizial lanpostu fijo bakarra; Uriz-ek kasik hogeita hamar urte iraun du lan honetan. Orain, idazkari berria nor izandutako duten inork ez badaki ere, gauzatxo hau agertzen zaigu argi, alegia, Baztan —oraingo ordezkariordekoa— jarri ala Aldea Eguilaz —Asesoria Juridiko Central-aren burua— aukeratua izan, ala besteren bat, oraingo Diputazioak eskuindar morroiren bat jarriko digula. Izanik ere, horixe baita Diputazioko lekuri inportanteenetariko bat, fijo delako hai zuzen.

Urrats honetan, aurtun eta iazko urratsa berri guztien antzera.

(Irunberriko urtegia, Plan de Asistencia Sanitaria para Navarra" izenekoa, delako "Navarra año 2000" estudioaren barnean, Udalen fusioa, zenbait eskola elebidunei laguntza...) nafar foral-faxistek bere izena eta izana erakutsi digute.

Bainan Diputazioaren ustelduraz uzdetar demokratikak ere enteratu dira, nonbait. Hala ikusi ahal ukan dugu nafar alderdi guztiek, EMK (eta UNAI, beraz), ORT, OIC eta LKI, salbu Diputazioaren demokratizatzea eskatzen zutela, agiri honen bultzagileek hiru parlamentari, bi deputatu eta, hamaika kontseilari foralak izanik. Agiri honetan hiru parlamentari, bi deputatu eta hamaika kontseilari foralak izanik. Agiri honetan firmatu ez zuten taldeek, oster, beste komunikatu bat atera zuten, ekaina 15. eko hauteskundearen arabera (UNAI 25.000 botu inguru, ORT 13.500) Batzorde Kudeatzaile Probisonala muntatzeko, eta horretarako Diputazioaren dimisioa eskatzen zuten: Diputazioaren dimisioa eskatzen zuten; Diputazioak dimiti zen ez badu otsaila amaitu baino lehenagorako manifestapena eskatzen dute. Azkenik, HASI, LAIA, EIA eta PTEk beste agiri batetan bigarren komunikatua onesten zuten, dena dela, hori ere, urratsño bat besterik ez zela azpimar-katuz.

Gatozen harira, berriro. Lehenbiziko komunikatua, UCDe-
16/ZERUKO ARGIA

ere firmatua, Consejo Foralaren batzarrean irakurtzeko zen egina (hantxe baitaude, besteren artean, Yaben, Claveria, Garaikoetxea, Zufia). Bainan ez zen posible izan. Denbora gutti, publiko eskuindarraren erasoak, eta nola ez? Amadeoren parte hartzeak presidente bezala, hitza eman ala kentzeko behaztopatu zuen hori.

Vascongadak eta preautonomi- mikoa

Bestetik, vascongadoei eman dieten Preautonomikoa Consejo General Vasco eta guzti, azkartzen ari da Nafarroan, bai UCDearen itxurazaldatzea eta bai indar autonomisten aliantza eta mobilizapena. Jende aunitzek go-goan baitu, hala edo holako antza bat dagoela E. E. eta UNAIren artean edo behintzat, EMK bietan dagoela eta hortakoz arrot nahasgarria baita gertatzen ari dena. Banderen botua PSOE/UCDearen tratoraren kontrako botua zela, edo PNVaren aldeko botua dela edo... Halaz ere, edo hala behintzat, ez dago erabateko taldehbertsi eta eginik. Estatutaren aldeko Batzordean, kasu batez, PNVeko jendea dugu, Unziti bezala Aoitzen. EMKako jendea ere, hala nola Martin Landa Tuteran, eta aldi berean, hau gertatzen ari denean, Altsasuko Mahaiak (HASI, LAIA, ESB, EIA, ANV) xoilik eman dio publikoki laguntza Batzorde hori. Harri-garriago genuke, bada, EIAko kasua PTERekin mintzaldiak emateko hortaratua. PTEk, berriz eskatu du

maiztxo eta agerriz, S. Francisco-ko taldean nahi duela partaide izan e.a. Horren ondorioz eta abertzale jenderik hitzaldi guztitan egoteko trabak zirela, edo gaien banakuntzak... hautsi bide da talde hau. Abertzale joerako taldeak berriz, hurbilduz doaz edo, Arzallusek esan duenez "urak bere baitara itzuli behar dira". Euskadiko Ezkerraren kasuan ere HASIk eta LAIAk ez dute EIA astindu, eta ESBek azkenik, ezkerretatik kritikatuko dio EIAri ("Finalmente hay algo que no acaba,mos de entender. Y es como los compañeros ... de EIA admiten, y parece que a gusto que les califiquen de nacionalistas...")

Nafar galduren bide galduek

Nolarebait gudu-alorra, Nafarroa izaten jarraituko da. Eta epe labur batetarako behintzat, ez dago itzultzerik. "Euskal Unibertsitatea"ren kasuan bezala, eta zenbaiten posibillismo-nahiaz edo onhartu da "Universidad Vascongada" hori eta gaur ez da burrukatzen Nafarroa euskal unibertsitate barruti batetan sartzeko, euskal unibertsital barrutian. Gaurkoa "distrito universitario vascongado" besterik ez dugu. Politika aylan ere berdintu gertatuz doa. Parlamentariak ezetza esan dute UCDeko proiektua, lehenbizi Konstituzioa eta gero aiantamenduen bozketa, hirutik bi baitz eskuratuz Euskal Herri politikoa sartzeko, Nafarrako seme beltzenek defenditzen dute, xoilik. Hirugarren bidean, Consejo Foral-a demokratizatu beharra dago. Eta erakunde honen onespenez hauteskundeak egin Nafarroan, herriak-dituen berrogei ureko kondizionak-dituen berrogei urteko kondizionamendu guztiez —erabakitzeke.

Azken bide honek ez garama Independentzia eta Iraultza Sozialera, noski. Eta, urrun urrun gertatzen zaigu, hala ere. UCDe-ko udaletxetan funtsatzen du, Consejo Foral-a "demokratizatzeke" bidea, hauek aukeratzeko baitute delako organismo hori. PSOE, berriz beste bide bat asmatu du. Honetan 70 kontseilari dago: 37 Iruineako merinaldean; 11 Tuteran; 9 Lizarrako merinaldean; 7 Zangoz; 6 Herri Berriko merinaldean. Plan honen arabera, askoz gehiago balio du Herri Berriko baten botuak Iruineako baten botuak baino; hain zuzen, PSOE-ko Iruinearen nagusiagoa orekatzeko, korresponditzen zaizkien baino kontseilari gehiago sartuak baititu beste merinaldeetan. Prezeskiago Iruinealdeko botu langile eta autonomistak ez daude guztiz ordezkatuak horretan.

J.L. HARISTOI

EHASen kandidatoak.

HAUTALDIAREN PRESENTAZIONEA

Jadanik duela hiru bat hilabete hauteskundeen kanpainak hasiak direla. Joan zen igande arte bakoitzaren izenak ematea posible zen. Orain ezagutzen ditugu izen guztiak. Ikus dezagun generalki nola agertzen diren hauteskunde hauk.

Jendeak bi aldiz boza eman behar du: epailaren 12an lehenik; bigarren txanda epailaren 19an, izango da.

Ipar Euskadi, delako "Pyrénées Atlantiques" departamentuan sartzen denez, bi "zirkonskripzio" ditu. Departamentuan orotara lau zirkonskripzio dugu hogeitamaika kandidatuekin. Gureak: hirugarren eta laugarren zirkonskripziotan boza eman behar, Lapurdik eta Baxe Nafarra-k laugarrena osatzen dute, al-diz Xuberoak hirugarrena.

Jinen den al-dian ikusiko dugu partidoen programak eta proiektuak, hemen kandikatuak aurkeztu baizik ez ditugu egiten.

Guretzat bi kategori handiak nabarmentzen dira: frantzes politiko partido handi eta tipiak; bestalde E.H.A.S. eta kanpainaren kontra diren batasun tipiak.

Frantzes kategorian denetarik dugu: partidu "nazional" handiak: bai P.R. (Parti Républicain: Giscard eta Barre-n taldea). Frantzes estatu mailan egin duten propaganda Barre-n programan

azarria dute: "Barre CONFIAN-CE". Bainan partido honek Chirac-en kommurrentziaz pairatzen du. P.R. partidoak Ipar Euskadi-mailan ez du kandidatari- presentatzen edo R.P.R. partido gaulistarekin bat etorri dira RPR-ek Maulen Inchauspé diputatu fama-tua bere ordezkariarekin, Louis-Michel Vignau, presentatzen ditu: aldiz kostaldean Bernard Marie de-putaua eta Michèle Alliot-ekin: famili berdinekoak dira.

Gero jiten zauku Programme commun-eko partidoak' Partido (frantzes) sozialista: Hauek kostaldean Jean Pierre Destrade eta Nicole Perry aurkeztzen dituzte; Xuberoan: François Maitia errienta eta L. Lanouguere. Partido Komunistak bereak aintzinerat eramaten ditu: baionan Henry Lagarde errienta, eta Jean Sbadie; Louis Labadot errienta eta Nicole Darrehort Maulen.

Ikusiko nola programme comun-eko bi partidoek bigarren txandan konpuduko diren; nork amor emango duenez jakin bainan

Iparaldean komunistek indar guti dute.

C.D.S. partidoak frantzes eskuin kategorian segitzen du. Frantzes mailan Lecanuet dute buru eta duela guti Baionara jin da bere kandidaturak bultzatzera. Hauek kostaldean ez dute nihor baina barnealdean xantza franko duteke Pierre Letamendia eta Michel Eppherrerekin. Duela guti Letamendiak liburu bat argitaratu du "Démocratie Chrétienne". Bere partidoa dirudienez, P.N.V.-gandik gertu da; bainan hau ez da ofizialki. Labegueriren partidoa denez gero jendeak badu fede handia.

Hirugarren azpi-kategoria frantzes ezkerre dugu. Lehen aldikotz Euskadiren mailan kandidat- presentatzen dituztela. Badugu L.C.R. (ligue communiste révo-lutionnaire) Krivine dute buruzagi. Kostaldean bakarrik eskaintzen dituzte bi pertsona (Castaignos emaztea eta Jean-Michel Léroy) Xuberoan den ezker muturreko partido bakarra Lutte Ouvrière dugu (Arlette Laguiller dute buru-tzat).

Partido berdinak kostaldean: Daniel Tauret eta Yves Courtois, presentatzen ditu.

Hirurren ezker muturreko partidoak: Union ouvrière et pay-sanne pour la démocratie prole-tarienne" du izena. Partido hau beti frantzes partido komunista kritikatzeko ari da. Soviet herriaren kontra ere airtu dira eta be-ren modeloa Mao-ren Txina izan dute.

Eta frantzes partidoen kate-goria bukatzeko beste muturrean, eskuin aldeko "Front National"ek ere kostaldean bi kandidatu aur-keztu ditu (Michel Prevost eta Ronal Gammet).

Gero, azkenik denok dakigu-nez, E.H.A.S.-ek ere lau kandika-tu proposatzen daukute. Hautes-kundeetara joateko erabakia hartu dute. Kostaldean Manex Goyene-txe eta Augustine Massigoge ager-tuko dira: Xuberoan aldiz Battit-ta Larzabal eta Jean Lanathua. Xubero aldetik hautatuak izateko xantza handiagoak dituzte.

Kostaldean aldiz eskuineko mentalidadea sakon eta azkarre-gia dago ezkerreko partido batek irabaz dezana.

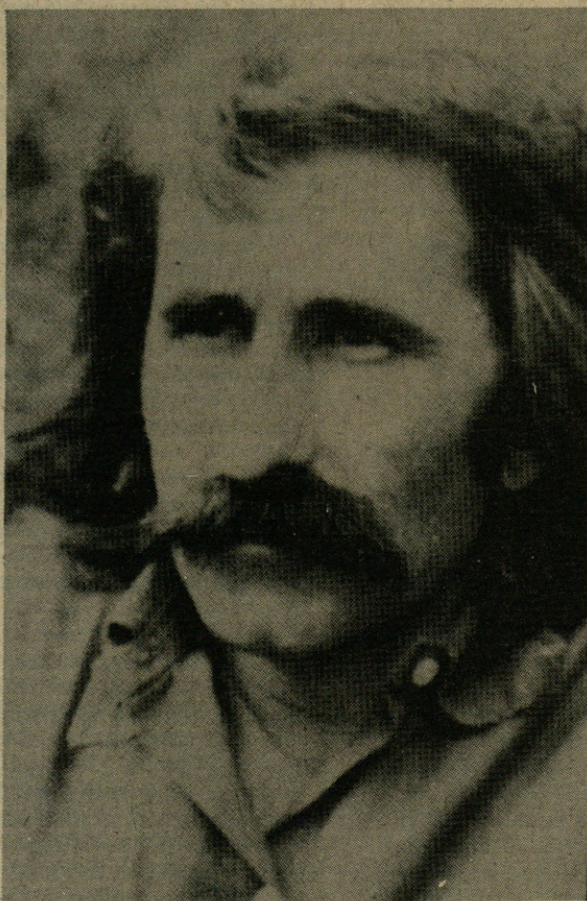
Hurrengoan ikusiko dugu frantzes eta euskaldun partidoe-k zer proposatzen daukuten.

KUKUSU

hauteskunde sindikalak hauzitan

Hauteskunde Sindikalak hasi zirenetik, neurri batetan, balorapen gisara zenbait artikulua eskaini dizuegu. Dena dela, oraindi Euskadi mailan hauteskundeak bukatu ez badira ere, sindikatuengana jo dugu, hauek zuzenean balorapen hau egin dezaten. Sindikatu denei eskatu bagenien ere, UGT, CC.OO, LSB-USO eta LABek bakarrik erantzun digute. Besteek, denbora faltaz edo, oraindik ez digutenez erantzun, aurrerago beren eritzia ere emateko itxaroperane-kin gelditzen gara.

Hona hemen beraz, lau sindikatu hauek egiten duten balorapena.

LAB

— Zer ondorio garrantzitsu ateratzen ditu LABek hauteskunde sindikal hauek?

— Aurrez jakinaren gainean ginen hauteskunde hauek zer egoeratan ematen

ziren, nondik zuzenduak, norentzat eginak batez ere eta zer baldintzetan emango ziren. Alegia hauk, ez ziren guk nahi genituen bezain onak, ez ziren langile mugimenduaren beharren arabera eginak baizik interes berezi batzuren funtzioan antolatua izan dira. Hala ere, aurrez esan genuen bezala berauek zuten garran-

tziarengatik, ez zen jokaerarik hobere- na ez, parte hartzea; izan ere honela langileria inolako alternatiba gabe utziko bagenuen honek ekarriko zituen ondorio kaltegarri guztiekin. Beraz, parte hartuko dugu eta oztopo zen- bait gainditu beharra izan badu- gu ere, gure ustetan nahiko lan gar- rantzitsua egin dugu prozesu hone- tan.

Ondorioei zuzenago loturik, gauza bat nahiko positiboa lortu dugu; langile guztiek edo gehienek behintzat ordezkariak edukitzea. Oraindano, leku askotan ez zuten onhartuko eta eskubide batzurekin inongo ordezkariarik; hemendik aurrera langileek geure interesen alde lan egiteko bitarteko gehiago ditugu. Hau pauso bat da hainbat urtetako zapalkuntza eta askatasun ez eraba- tekoa jasan ondoren. Bestalde hau- teskunde hauek erakusten digute, une honetako egoera sozio-politikoak zer nolako eragina duen langileriarena- gan. Honela argi dago langileem bo- zak gehienak ohizko sindikalismoa apoiatzea zuzenduak egon direla. Hone- tan ingurumenak asko kontatzen du. Baita ere, sindikalgintzarako hau- teskunde hauek esan nahi handia ukango dutelakoan gaude.

— Nola baloratzen ditu LABek erre- sultatuak?

— Gutti gora behera hauteskun- de hauek guk pentsatzen genuen eran joan dira eta langileriaren sindi- kal egoera ispilu direla esan genezake. Argi geratu da, gu oraindik ez gara erresultatuen guda horretan sartuko bainan, egunerokoek ematen etorri- zaizkigunetatik gehien atera dituzte- nak ELA, CC.OO. eta UGT direla, hiruren artean ehuneko 70 bat or- dezkarirekin. Honek zera esan nahi du: korrente erreformistak dituela gaur ordezkarien gehiengo eta sindikal ekintzarako honen ondorio- ak denontzat argi daude.

Bainan hala ere, Euskadin badira Estatu guztitik ezberdintasun au- nitz. Hor dago nahiz erreformista- motako izan ELA.k euskal sindikatu- a izanik erakutsi duen ahalmena eta baita korrente iraultzaileak beste inon baino indartsuago agertu gara. Honek erakusten diguna zera da: Eus- kadin sindikal egoera ere ezberdina dela, langileriarengan euskal arazo- ak duen eragina eta baita klase jarre- rak dutena.

Baita, ere erresultatuei beha- turik, zenbaitzuzentzat guk eduki ditugun hainbat Ordezkariren zerrenda harrigarria izan da. Eta egia da, hauteskunde aurretik gure- gan sinesmen handirik ez zela, bai- nan hauteskundeak egiten joan diren neurrian gure indarra hain eskaxa ez

dela argi gelditzen joan da. Gainera gauza bat argi eduki behar dugu; nahiz hauteskundeean hiru indar aurretik errepresentagarrien bezala agertu, gure eritzian ez Ordezkarien zenbakia bakarrik kontuan eduki behar errepresentatibitatea neurtzerakoan, baita ere beste kriterio batzu hartu behar dira. Honela, gure erakundearen indarra neurtzerakoan izugarritzko garrantzia du non, zer sektoretan, etabar. Eta honetan hor daude sektorerik indartsuenetan daukangu Ordezkarien zerrenda eta baita nahiko hedaturik edukitzea ere. Adibidez, lau herrialdeetako lantokirik handi eta indartsu gehienetan ditugu ordezkariek eta honek burruka orduan zer esan handia dauka.

Guzti honen gatik, gure eritzian, ez zaigu gehiegi gogoko zenbaitgarrena garen esaten ibiltzea, honek mesede gehiegirik egin ez diolako langilariari, baina benetan, behar bada ez ordezkarien zenbakietan, baina indarrez laugarren erakunde garelana esan genezake.

Bestalde baita ere, nahiz hemendik aurrera batzarre mugimendua aurrera eramateko oztopo gehiago izan bide horretan dauden hainbat ordezkarik hautatua izan denez, uste dugu orokorki sektore indartsu bat bide horren inguruan gaudela. Baita ere, era honetan bertan hauteskundeean zenbait indarren artean, lantoki aunitzetan agertu den batasuna; kandidatuak aurkeztekoan etabar, batasunerako bidean zenbait talde bideak urratzeko prest gaudela agertzen da.

—Hauteskunde hauek nolako eragina izango dute sindikal ekintzarako eta zuek nolako perspektibak dituzue.

—Hauen eragina ikusten hasiak gara dagoeneko. Berez gauzak ez dira gehiegi aldatu; baina barauak, indar batzuentzat langile mugimendua eurekin dagoela eta beraz sindikalgintza ere beren eskuetan egon behar duela argumentatzeko zerbitu dute. Aspaldidanik langilariaren ekintza monopolizatu nahi zuten indarrentzat orain da unea, gainerakoak zokoraturik, haiek bakarrik nahiko direla adierazteko. Gipuzkoako Metalean gertatzen ari denak nahiko argi erakusten digu orain esaten dutena.

Oinharrian lehenago bezala bi kontzeptzio ezberdinak burrukan jarraituko dira; Lantokiko Komiteei ahalmen guztia eman nahi dioguna eta hauk Sekzio Sindikalen bidez zokoratu nahi dituztenena, erreformista bidetik langileria zuzendu nahi dutenak alde batetik eta iraultzaila bidetik joan nahi luketenak bestetik eta baita ere euskal nazioaren arazoari orokorki erantzuten diotenen eta besteen

artean ere.

Beraz, burruka jarrera guzti hauren artean gogorra izango da eta izaten ari da dagoeneko. Guk gure bidea; batzarreak bultzatu eta era honetan langileen batasuna jasotzen joatea, aurrera eramatea pentsatzen dugu, nahiz honetarako izango ditugun ozpoak jakitun izan. Ikusten dugu bide zaila eta langintza gogorra dugula aurrean baina hala ere zuzena izaten jarraitzen dela pentsatzen dugunez gero, ahaleginean jarraituko gara. Dena den benetako Sindikatuena lana orain hasten da eta hemendik aurrera ikusten joango gara zeinek zer egiten duen, ekintzan langileen interesak zeintzuk defendatzen eta zeinek une askotan langileenak trazionaturik.

Azkenik berriz, nahiz aipaturiko burruka hori hor egon, denok ahalegindu behar dugu burrukako orduan elkartzeko. Hau une askotan zaila egingo baizagu ere, beharrezkoa da langileria gehiago erdibitu gabe, burruka erreibindikatueta garale ateratzeko. Aurkitzen garen une zailetan inoiz baino beharrezkoago derizkiogu bide honetan batasun maila handienak ematea.

UGT

—CC.OOek estatu mailan eta ELAk Euskadin atera dituzte erresultaduak espero al zenituzten?

—Estatu mailan balorapen bat egiteko erabateko erresultadurik ez daukagu. Alderantziz, oraindik hau-

teskundeak egiteko entepresa txiki asko gelditzen da Euskadin baina hemengo balorapen bat egin dezakegu.

Hauteskunde aurretik egin gennuen azterketetan pentsatzen gennuen bezala gertatzen ari dira gauzak; zenbait salbuespen kenduri, noski.

Bizkaia eta Araban UGT izan da garbiki garailea, ondoren CC.OO eta hirugarren ELA geldituz; Gipuzkoan berriz hiruren artean ez da alde handirik egongo eta Nafarroan, CC.OO. garaile UGT gertutik dela eta ELAk apenas deusik duen.

Guztiz arritu gaituen gauza bakarra, "independienteek" Nafarroan lortu dutena izan da; baina independente hauk beste euskal probintziakoak bezalakoak ez dira.

—Zenbat milioi gastatu dituzue hauteskunde kanpainan?

—Kanpainaren gastuak estatu mailan eramaten dira, beraz, probintzi mailan erantzun bat ematea, guztiz ezinezkoa zaigu. Presupuestoa, 25-30 milioen gennuen kalkulua eta, guztinez, Bizkaian ez gara kalkulatik irten. Oraindik goizegi da erabateko zifrak emateko, gainera hauteskundeak luzatzen doazen eran, gastuak ere hazi egingo dira.

—Hiru hilabete barru hauteskunde berri batzu egon daitezkeela esaten da, Zer diozue?

—Hau gertatuko balitz, gure Idazkari Orokorrak Bilboko Pabellón de Deportesen esan zuena esaten dugu: Hauteskunde horiei EZ. UCDri jokua egiteko ez gaude prest eta beste zentral maioritarioek gurekin batera osoki hauteskunde berri hauk ezeztatuko dituztela uste dugu.

Bestetik, Lan Ministroaren mugagabeko politikak, inoiz politikarik egin badu, ez du etorkizunik eta Ministroak ere are gutxiago.

— Zer gauza positibo eta negatibo ikusi dituzue hauteskunde hauetan?

—Positiboa, empresa erdiko eta handietan langile gehienak hartu dute parte, beti ehuneko 75a baino gehiago, zentralen alde izanik. Eran-tzun doblea izan da, bata UCDe momentu guztian indartu duen nahaste-aren aurka, eta bestea, “asanbleis-moa”ren aurka, langileek sindikatu maioritarioei botua emanaz. Garbi gelditu da, langileek “sindikatu erre-presentatiboak” botua ematea nahia-go izan dute “grupuskulo sindikal” horiek nahi duten berturismoan eror-tzea baino.

Positiboa baita ere, inguru sindi-kala argitzen doalako, eta hautes-kundeak amaitu baino lehenago, frui-tuak ikusten ari gara. Probintzi mai-lan estatu mailan, negoziaketa kolek-tiboak egiteko orduan, langileen bo-zemaile bakarrak zentral maioritario-ak direla.

Positiboa baita ere beste alde honetatik zenbait ezker eta zenbait eskubi, zentralak afiliatu gutxi dutela erakutsi nahian ibili direnez, erre-alitateak osoki gainditu ditu. Afilia-tuak, ehuneko 40-45 artean aurki-tzen dira, Europako edozein estatu-tan baino gehiago, eta afiliazio hau inork ezin dezake ahaz.

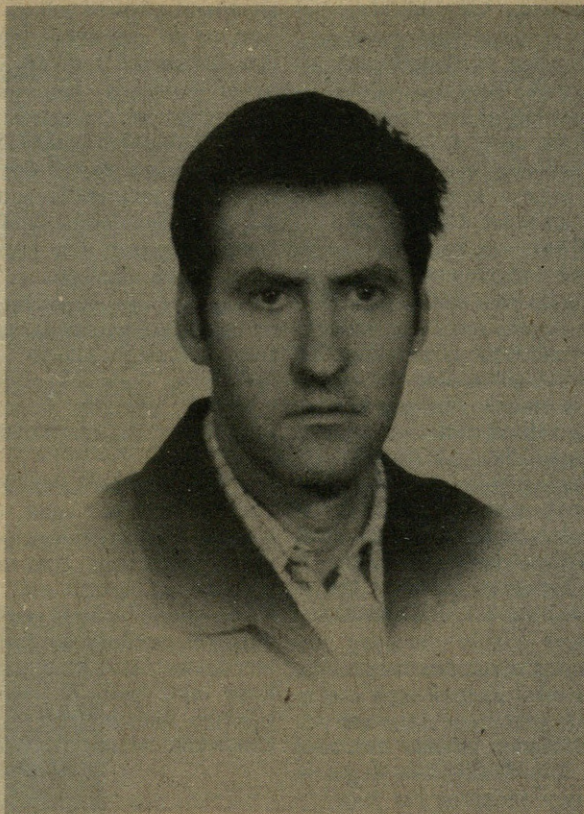
Aspekto negatiboak ere izan di-ra:

-Dekreto beraren mugagabekeria, langileentzat kaltegarri izan da. -Hauteskundearen luzaroa. Aste bate-tan edo egun batetan hauteskundeak ospatu zitezkeela esanez jarraitzen gara; lortutako erresultaduekin bat baino gehiago aho irekita utziko ge-nuen.

-Hauteskundeak egitea ez behartzea. Honela patronalak nahi izan dituen maniobra guztiak egiteko ahalmena izan du.

—Bi hauteskunde kolegioak; honek langileen arteko zatiketa haunditu du, berehala, alderdi bugesei, PNV eta UCDei, bertikalistei eta “inde-pendentistek” lagunduz. Bi ELAK kolegio batetako sistemaz, erresul-tadu oso desberdinak jasoko zituz-ten.

-Zerrenda ireki eta hertsia, legea-ren zentzua gehiago nahastuz.

USO

—Nola ikusi dituzue hauteskunde sindikalak?

—LSB-USOren ikuspegitik, langi-le burrukaren aurrerakadan, hau-teskunde sindikal hauk oso garran-tzitsuak izan dira. Etapa berri bat be-zala da, eta hemen sindikatu auto-nomoak, “sindikalismo zuzendua-ri” bidea mozteko, aurrera atera behar dira.

Hauteskunde sindikalak, mo-mentu txarrean etorri zaizkigu, kon-benien negoziaketak daude erdiz erdi. Uste dugu hau ondo pentsatu-egin dutela; langileek despista-tzeko alegia; hauteskundearen gaia behar zen preparazio eta indarrez ez prestatzeko.

Dena dela, hauteskunde hauk “Vertical”aren herstea ekarri dute. Hau positiboa dela diogu, sindika-lismo demokratiko baten bidea hasi baita hautatuko komiteak eta langi-leriak eraiketa honetan parte har-tzen badute, sindikalismo autono-mo eta demokratiko bat oinarri-tzeko garantia izango dira.

—Hauteskunde sindikalei kritika.

—LSB-USOk bi mailatako kritika egiten die hauteskunde hauei, lege eta praktika mailako kritika.

Legeak, ikuspegi desberdinetako bi sindikatu konformatzen ahalegin-du da; hortik etorri dira zerrenda ire-ki ala hertsien burruka, bi hautes-kunde kolegioen eratzea eta honen bitartez langileria zatitzea. Hau ba-tez ere Gobernuaren maniobra izan da, entrespen barneko langileen ba-tasuna hausteko.

Hauteskunde sistema honekin, batez ere zerrenda hertsiekin, burru-kalari tradizional asko, zentral sindi-kal konkretu batzuren kuina publi-zitarioa eraman duten beste zenbait langile bidez baztertuak izan dira.

Beste maila batetan eta, prakti-kan sarturik, zenbait zentralek batez ere “maioritario” deitzen direnek, hauteskundeak, lasterkada bat bezala hartu dituzte, bertan lehen postua hartu behar zelarik. Honetarako, erre-presentatiboak ez dituzte go-goan hartu eta hauk izango dira lan-gileen defendatzaile onenak. Las-terkaden artean, inpu gnazioak eta kasu askotan gehiengoan erabakiei ka-surik egin gabe, batzarretako eraba-kiak alde batera utziz, maila handi batetan langileak lurjota uztea beste-rik ez dute egin.

Gauzan guztioki ikasiko ahal dugu zuzentzen eta ez langileei huts egiten, hauk baitira sindikalismoaren zutabeak.

—Zergatik joan zarete hauteskundera beste zentral batzurekin?

LSB-USO k lehen momentutik garbi izan du nola eta zergatik ospatu behar ziren hauteskundeak, eta kanpaina aurretik eta ondoren gauza berberari eutsi dio.

Lehenik, hauteskunde kolegioa bakarrik egotearen eta zerrenda irekiak erabiltzearen aldekoak gara. Langile onenak aukeratzeko posibilitateak emango zion modu bakarra hauxe zen sindikalean afiliaturik bazegoen ere.

Bestetik, eta lehen esan dugun bezala, batasunaren aldekoak garen, ahal den lekutan eta legearen aldarrikapenetik kanpo, batasun hori aurrera eramane beharra zegoen. Honela, momentu honetan eta egoera honetan, batuta joateko prest zeuden sindikatu guztiekin, plataforma baterakoiak osatu dira.

Zenbait zentral batuta hauteskundeetara joateak, askotan amore ematea suposatzen du; eta formula baterakoiak praktikan jartzea suposatzen du; hitz batetan, batasuna indartzea suposatzen du, hainbat aldarrikatzen den batasun hori ez dala hitzetan gelditu; beraz ekintzeta-raman dezagun, sindikalismo demokratiko baterakoi eta autonomo bat —hau baita langileek eskatzen dutena— lor dezagun.

CC OO

—Hauteskunde sindikal hauk azter itzaue. Zuen usteen arabera gertatu al dira?

—Orain arte egin diren hauteskunde hauk gauza bat argi adierazten dute; Gobernuaren asmoen aurka klase eta demokratiko sindikatuen garaipena; Gobernuaren asmoak “sindikal horien” alde aritzea zen. Hala ere, langileak berriro ere, zer eratako sindikalizazioa nahi duen, garbi adierazi du. Bainan ez da erraza izan. Gobernuak bere asmoak betetzeko pauso batzu eman nahi izan ditu. Lehenbizikoz, hauteskunde sindikalak atzeratu nahi. “Bertikala” lurjota gelditu ondoren, honen kondarrez gobernuak sindikatu berri bat —“horia” noski— muntatu nahi izan du. Horretarako denbora behar eta beraz, hauteskunde sindikalak atzeratzea komeni zitza-

ion. Hau lortzea ezin izan zuenean —hainbat lekutan hauteskundeak ia egiten ari zirelako, eta gobernuaren ustetako bidetik ez zihoazelako— dekretu lege bat atera zuen. Bertan —zeharo ilun eta ulergaitza benetan dekretu legea— agertzen zenaz hauteskundeetan abstentzioa eta edozein joku egitea posible zen eta horixe nahi zuen. Arrazoiak garbi dago: lehengo sindikalizazioa gobernuaren aldeko jendea berriro hautatua izatea. Horretarako, behar den hainbat “txantxullo” egiteko moduko dekretu-lege hura atera zuen.

Dena dela, hauteskunde hauetan langileen parte hartzea handia izan da. Eta traba guztien gainetik zer eratako ordezkariak nahi dituzten, argi azaldu dute. Hau horrela bada, enpresa barnean erakunde baterakoi baten aldekoak direlako izan da. Hau da, orain arte klandestinitatean egiten zena aurrerantz argitan egitea.

Hauteskundeek ez dute gauza berririk argitu. Aurrez uste zena gertatu da. Hiru zentral indartsu eta beste hainbat zentral “minoritario” daude. Azken hauek, aurreneko hiru batetan nor sartu pentsa behar dute. Bestenez, langilegoaren zatiketa haundi dezakete edo eta zentral gehiegi izan gauza onerako.

—Zuen ustez zer berezitasun ikusi di-

tuzue hauteskunde hauetan?

—Hauk direla esan genezake:

a) Euskadiko eskualde guztietan gaudela hedaturik; beraz, Euskal Sindikal Zentral bat gaudela eta bertako eta etorkinez osaturik gaudela esan dezakegu.

b) Emakume bozka ugari hauteskunde hauetan.

d) Zentral “maioritarioekin” konparatuz gure gehiengoaren enpresetan

e) Enpresa txiki eta erdi tamainokoetan gu ere bagaudela.

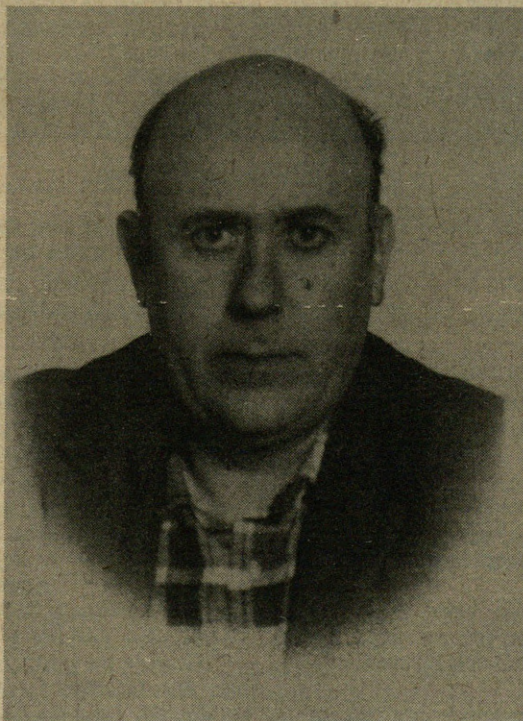
f) Diktatura garaian gure erakundeko buru izandakoak oso erraz hautatuak izan direla hauteskunde hauetan.

g) Enpresarioek egin dituzten erasoaldiek gure delegatuen hautaketan ez dutela zer eginik izan.

h) Gure sindikal politikagintza langilegoak bereganatu duela. Politikagintza hau, Moncloako, tratuaren gure ulertze aurrerakoa da bereziki. Gu ez baikabiltza nora jo jakin gabe ez eta lortu ezinezko helburu batzu jarri.

i) Gure zentralaren sindikal independentzia. Hauta gaitzuten langileek horixe berbera ikusi dute.

j) Batasun alternatiba bat —euskal langileek nahi dutena— eskaintzen dugu. Euskal langile diogunean zera esan nahi dugu: nongotarrak diren kontutan izan gabe hemen bizi ga-

—Zentral, demokratikoen garaipena ikusi ondoren, laneko harremanak nolaz aldatuko dira?

—Sindikalarloa, hauteskunde bidez, gehiago argitu da. Berritro ere, langilegoak bozka bidez gogoko duen zentral hura aukeratu du

Bozkatu dutena, ordezkaritza baterakoi bat izan da. Bakoitzak bere gustokoa noski. Bi ondorio ikus ditzakegu:

...represa konitea eta entrepresako sindikal sekzio bidez zuzenduko dira.

b) Goi mailetan sindikal zentral bo-teretsuenak dira sindikal mailako ekintzan agertzen direnak.

Zentral sindikalek esandakoari eusten badie, entrepresatik kanpo egokiena demokratikoki hautatuta-ko ordezkari batzarrea da. Negozi-aketa, era mixto batetaz eraman be- harko da. Bertan produzio sektore bakoitzeko langile ordezkariak eta

...onek, basteik, hasitako sin- dikat bat, batasun sindikalare- tzat urrats batzu marka ditzake. Bes- talde batetik, "horiei" eta berezko- tasunari bideak isten zaizkie, azken urte hauetako sindikalgintzaren urra- tsetatik —independientea, —baterakoi- a eta klasakoa — jarraitzea baita.

Honen bitartez entrepresetan de- mokrazia baten eraikitzea lortuko li- tzateke. Eta hau langileen aldekoa da.

gaurko

GASTEIZ, MARTXOAK 3

Hiletatara, 100.000 lagun elkart zen.

Gasteizek ez du martxoaren hirua ahaztu. Duela zenbait egun hasita, lantokietako batzarretatik agiriak ateratzen ari dira; egun honetarako greba orokorrera deitzen alegia. Alderdiak, sindikatuak, gazte erakundeak, hauzo elkarteak eta abarrezko entitateak ere ho- rretan daude.

Dudarik gabe, egun hau gogor sentitzen da Gasteizen. Eta ez da gu- ttiagorako. Duela bi urte, bost langi- le hil eta ehunka zauritu gertatu zi- ren "hauster egun arratsean" (Gorka Knörr). Iaz, herriak omenaldi bat egin nahi izan zuenean, poliziak ma- nifestapen bat gogorki eraso zuen ka- lean.

Aurten gauzak beste era batez planteiatzen dira, eta ez dugu uste azkeneko bi urtetakoak gertatuko di- renik.

Gasteizko erakunde guztiek ia dute eguna prestatua. Alderdiek bi planteamoldez ikusten dute eguna. Alde batetik, martxoaren hirua bost

hildakoen omenezko egun bat izan behar da, bai eta langilearen omenez- ko egun bat ere. Eta beste alde bate- tik, borroka-egun bat izan behar da. Oraindik gauza asko egin behar da Gasteizen. Duela bi urte, gobernua inkesta bat zabaltzera konprometitu zen, eta oraindik ez dugu inkesta ho- ri inondik ikusi. Kasualitatez, Sua- rez jauna orduan Barneko Ministe- rioaren ordezkari bat zen.

Gero beste gauza batzu eskatzen dira ere. Gasteizko erakunde politi- ko guztiek Udal-etxeari monumento bat eskatu diote. Bai eta ere "mar- txoak 3" izeneko kale bat, orain "Generalísimo Franco" kaleko ize-

na aldatuz.

Gauza hauetatik aparte, beste gauza asko pentsatzen da Gasteizen. Bainan gauza bat garbi dago: martxo- ak hiru jendearengan oso bizirik dago. Kaleetan martxoaren hiruz mintatzen da eta bat edo bestea ger- takizunetaz gogoratzen da: nola ziren langile batzarreak, barrikadak, sua, odola, eliza, polizia, etab...

Bi urte hauetan gauza asko gerta- tu da Gasteizen eta Euskadin. Bainan aurten, Gasteizen, martxoaren hiruan gauzak ez dira aldatuko. Egun hone- tan, jendearentzat berriz izango dira hildakoak eta hiltzaileak, lagunak eta etsaiak, zapaltzaileak eta zapalduak...

Beste gauza bat aipatzen da Gas- teizen egun hauetan. Duela bi urte, bost langile erail zituztenean, Euska- di osoak bat egin zuen. Gasteizekin. Orduan, Euskadiko langnileriaren el- kartasuna mundu aurrean azaldu zen. Elkartasun horretaz berritro mintza- tzen da Gasteizen. Nolabait, aurten ere, elkartasun hori sendotu nahi ge- nuke. Honela, martxoaren hirua ez li- tzateke bakarrik Gasteizko langileria- rena izango, baizik eta Euskadiko langileriaren eguna ere.

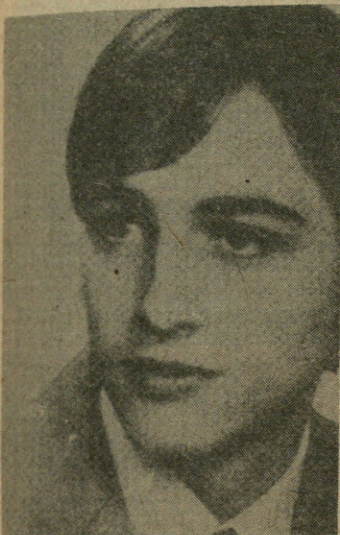
Artikulu honek Gasteizen egun hauetan dagoen giroa aurkeztu nahi izan du. Dudarik gabe, eta politiko- ikuspegi batetatik, gauzak beste era batez ikusiko dira. Bainan nolabait ere, kaleetan sentititzen dena arti- kulu honetan idatzita dago.

XABIER LOPEZ DE ABERASTURI

heriotz ezkilak

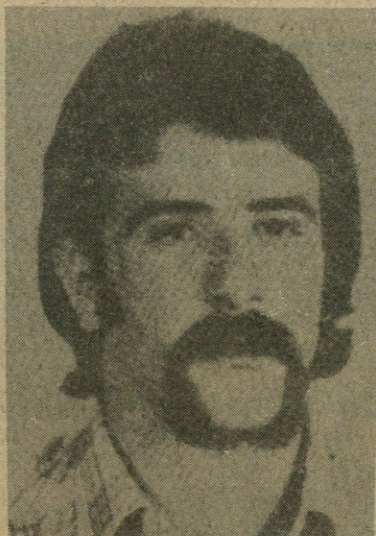
PEDRO M. MARTINEZ OCIO
JOSE CASTILLO
ROMUALDO BARROSO
FRANCISCO AZNAR
BIENVENIDO PEREDA

1976. urteko Martxoaren 3ko arratsaldean poliziaren balaz, zauriturik, egun berean hiru langile hil ziren eta ondorengo egunetan beste bi. Zaurituak berriz, 200 dik gora

Romualdo Barroso.

izan ziren. Urtarrilean hasi zen greba; 10.000 bat langilek parte hartu zuen. Ondoren, ikasle, banku, denda, etab. sumatzen joan ziren greba honetara. Martxoaren 3an, San Francisco elizan batzarre batetan aurkitzen zirenean, polizia kezko potez, gomazko balaz

Pedro M. Martinez Ocio.

eta nola ez, plomozko balaz, barrena sartu zen. Ondorioak lehenago aipatu ditugu.

Ondorengo egunak, burruka egunak izaten jarraitu ziren; Euskadi guztira hedatu zen. Martxoaren 4ean, Gasteiz hartua dago. Polizia gelditu gabe dabil kalez kale, hauk hutsik egon arren. Egun honetan, Basaurin hilketen aurkako manifestapen batetan, BICENTE ANTON FERRERO hil zuten. Estatu Espainoleko azken 40 urtektan egin den Batzarrerik handiena, Martxoaren 5ean, Gasteizko herriakeraileko langile hauei egin zien omenaldia. Bainan elizkizunetan bakarrik ez zen geratu. Martxoaren 8an Euskadi guztian, greba orokorra egin zen: Langileak, ikasleak, den-

dak, tabernak, dendak betera omenaldi iraultzaile bat Gasteizen eraildakoei egiten.

1977. urteko Martxoaren 3a, beste burrukaldi baten barnean ospatu zuen Euskadik; Amnistiaren aldeko kanpaina baten barnean. Leku batzuetan, poliziak bere lanari jarraitu zion, Gasteizen adibidez, elizkizunen irteeran tirorik jasan behar izan zuten. Eta aurrean ere, Martxoaren 3a iritsi zaigunez, bai Araban, bai Euskadiko beste probintzietan zenbait ekintza prestatzen ari da. Leku guztietan garbi geratu dena haxe da; egun hau ez duela bi urte gertatu zena gogoratzeko bakarrik, burruka egun bat izan behar dela baizik. Burrukan hildakoentzat omenaldirik onena, burrukan jarraitzea baita.

Beste maila batetan, eta gertakizun haik pasatu zirenetik, Euskal Herria erresponsabilitateak eskatzen egon da eta gauzak argitu arte, jarraituko da. Erresponsabilitateak,

Francisco Aznar.

Fragari, Martin Villari, Suarez, Gobernari hitz batetan, hau izan baitzen arduradun bakarra. Eta orduan Gobernuan zeuden batzuk, gaur ere jarraitzen dira. Eskatu denetako beste gauza bat, indar errepresiboen deusezteia izan da, bainan oraindik nahiko urruti ikusten dugu egun hori. Dena dela Lluís Llachek desiratzien zienarekin bat gatoz:

"hiltzaileak,
arrazoi eta bizitzen hiltzaileak
ez dezazuela inoiz
atsedenik lortu
eta hiltzerakoan ere gure oroimen
gogorra jarrai dezazuela".

1977ko martxoaren 3.a. amnistiaren aldeko kanpaina ospatu zuen Euskadik.

NUKLEARREN AURKA

Nahiz eta Iberduero^{*} bere zerbitzari guztiak martxan jarri, azken egun hauetan Hego Euskadin hainbat manifestapen, hertsialdi eta atentatuak gertatu dira. Euskadi Ez Nuklear baten defentsarako komiteak antolatua zuten kanpaina hau, datorren hilaren 12an, Lemoiza egingo den Ibilaldia bezala, eta beste hainbeste batzarre, txarla, manifestapen eta herri mobilizapenen artean. Holandan dagoen Nuklearren Aurkako Nazioartekoan sartzea erabaki dute komite hauek ekintza eta informazioa trukatzeko batipat.

"Antidisturbios"ek eta guardia zibilek nahiko lana izan zuten aste bukaera luze honetan. Agindu zorrotzak zituzten. Kanpaina osoa pikutara bidali beharra. Eta, garbi esan behar, alde batetik lortu zuten. Mobilizapenak, jende multzoari begira, ez ziren izan oso handiak. A! Baina toki guztietan egin ziren, eta horrek ere zerbait adierazi nahi du.

Gure aldeko ekintzak, "demokratikoki" debekatuak izaten badira, ...ETA, Lemoiz, goma 2" dio gendeak.

Gure herriari, historian zehar, horrelako kinkak askotan gertatu zaizkio, eta denetan berdintsua izan da haren erantzuna. Oztopo guztien gainetik, aurrera! Iberdueroren langelak okupatzea ez bada posible, ba kristalak hautsiko ditugu. Udale-

Euskadi Nuklear baten aldekoak honen aurka borrokatzen dutenen atzetik.

txetatik kanpoa bidaltzen bagaituzte ba "eserialdia" kalean egingo dugu. Eta udaletxetan sartzen ez badigute uzten, ba beste toki batetan egingo dugu hertsialdia. Manifestapenean "Ordenazaintzaileak" erditik jartzen badira, kelek hertsiko ditugu. Den dena Lemoizko zentralaren aurka e eta Euskadi ez nuklear baten alde!

Nuklearren aurkako komiteak pozik zeuden. Oso denbora gutti izan baita jendeari arazo osoa konpreniarazteko, eta hala eta guztiz, jendea mobilizatu egin da. Gaineraz Iberduero aurrera eramaten ari den kanpaina osoa erdi-erdi dago. Telebista, irrati eta egunkariak bere esku ditu (dirua barra barra baitu, baita boterea ere). Denok ikusi ahal izan dugu Alemania, Suiza, etabarretako zentralen propaganda. Eta, askotan, propaganda dela adierazi gabe, izkutatzuz, informazioa bezala, eskainiz...

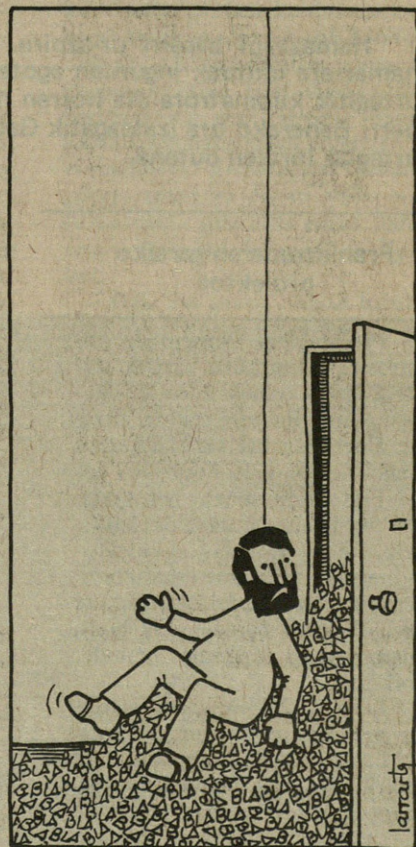
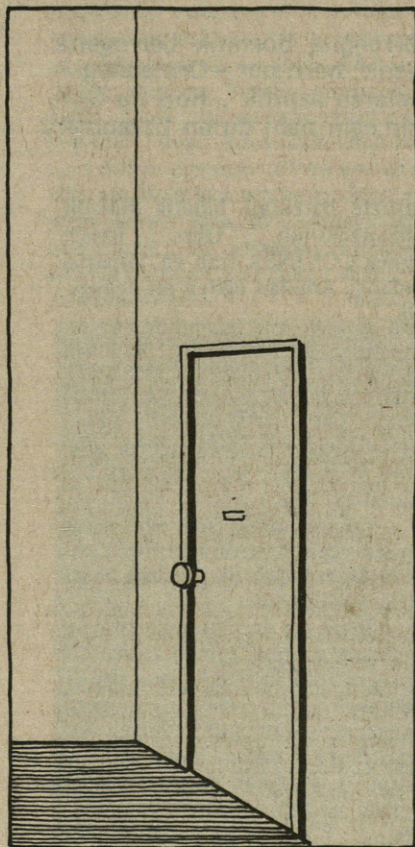
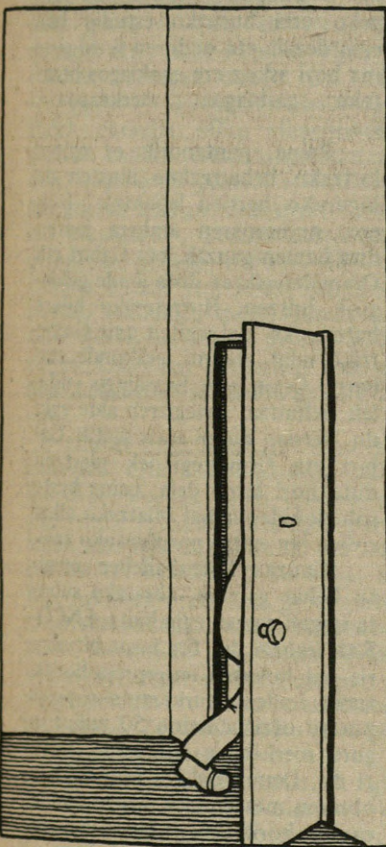
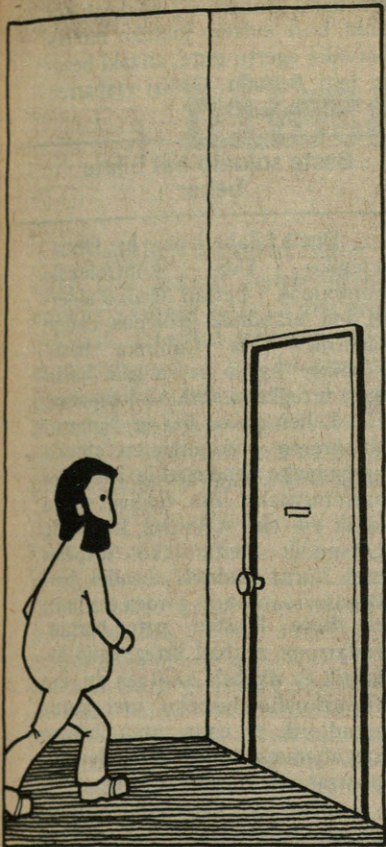
Baina jendeak badaki bere interesak defendatzen. Batzuetan, kasu honetan bezala, beranduxamar. Baina behin hasten bada...

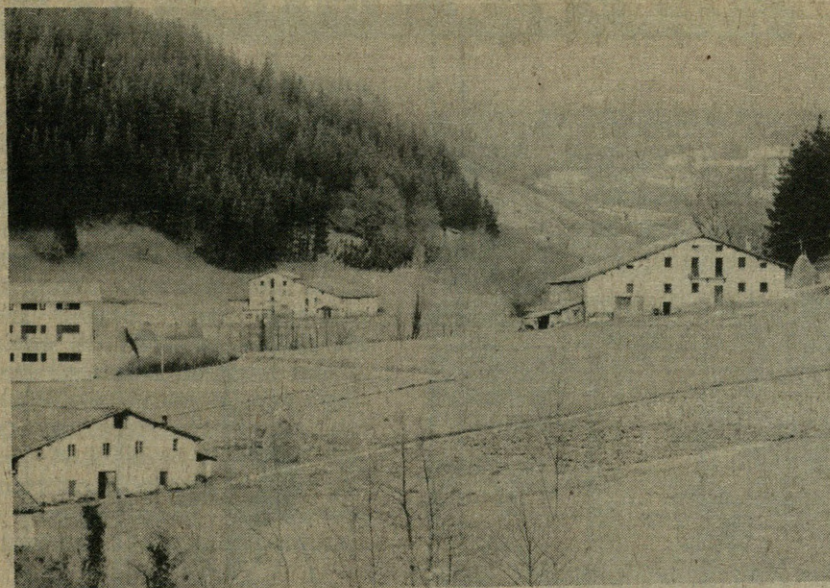
Jakin ahal izan dugunez, Martxoaren 4ean, hasi eta 12 arte mintzaldi eta batzarreak ugaritu egingo dira. Hilaren 4ean, larunbatez, jaialdiak izango dira Hego Euskadin. Donostian, Anoetako Pilota Lekuan, debate bat izanen da, Carbonell, Allende eta Aranzadi Elkarteak parte hartuz.

Iberduero ere gonbidatua izan da, baina ... ez dakigu erantzuna nolakoa izango den. Badirudi debate guztiak debekatzeko saiatzen ari dela.

Eta hilaren 12an, eguraldiak galarazten ez baldin badu, edo garbiago esateko, "ordenazaintzaileak" ekaitza gisan ez badabiltza, Lemoizen konzentrazioa.

oinharrizko euykara

urpera

Hamazazpi baserri ur-azpira. berroegita bostetik berrogeita hamarrera ukituak inguruan egoteagatik; herri bat —Ormaiztegi— urtegitik kilometrora eta horren nibelaren azpitik ...hori da Goiherri Beherako ura izateagatik Gabirin egin nahi duten Eztandako urtegiar lortzen dutena.

Frankismoaren garaiko proiektoa

1967 aldera Consejo de Ministros-ek Gipuzkoan zazpi-zortzi urtegi egitea erabaki zuen. Eta horietako bat Babiriri tokatu zitzaion. Duela lau bat urte hasi ziren obrak. Betiko bide hori; luizi bat edo beste zailtasunen bat gertatzen bazitzaion hura alde batera utziz. e.a. Honela, arentzat 14 metroko zabalerora eskatu bazitzaion ere baserritarrei berrogei ere hartu dizkiete batzuei. Eta noski indemnizazioa ez zaie oraindik inori iritsi.

Bestalde, bidea, gaizki egitearen eredurik onena da. Horrela, zati bat erorita dago aspalditik, eta Gabiriko Udalak behin baino gehiagotan eskatu arren konpondu gabe. Orain arte hori istripurik izan ez bada, kasualidadea dela esan daiteke. Luiziak ere ugari daude et ingurukoek garbitu behar izan

dituzte batzutan, bidetik ibiltzen jarraitzekotan. Obra hauen egilea CONINSA izan da, famatua iadanik Amaran egiten ari denagatik.

Honez gain, proiektuak nola egiten diren ere ez du oso ongi ulertzen jendeak. Izan ere, horma proiektuak jarri zuten tokian ez dute egiterik izango, lurra zultzen hasi eta, hain oinharririk ez zuten aurkitu.

Gauzak orain arte egin diren bezala egiten badira aurrera ere, urtegi horrek ez du garantia haundirik eskaintzen.

Baina ez da hau bakarrik. Seguritate guztiaz egingo balitz ere urtegia toki hori egokiena ote litzateke? izan ere, ingurutako haranik ederren eta emankorrenetakoa baita, eta ez dirudi Gipuzkoan horrelakorik alferrik galtzeko moduan gaudenik. Baina orain arte Gabiri eta Ormaiztegi Udalek hori aipatu dutenean ez diete kasorik ere egin agintariak. Diputazioak, etaba-

rrek— Alderantziz, bai horkoek eta baita Gobernu Zibilekoek ere obra hori aurrera joateko interes handia agertu dute, aitzaki bezala beti Beasain, Ordizi etabarren ur beharra jarritz.

Beste soluzio bat bilatu behar

Dueta hilabete pare bat Ormaiztegi Udal kontrolatzeko komixioak —bertan herriko alderdi eta erakunde gehienak daude sarturik— eta Gabiriko beste komixio batek beren gain hartu dute urtegiaren aurkako kanpaina.

Lehen pauso bezala, Nafarroan uraren autonomiaren aldeko kanpainako jendearekin jarri dira harremantena. Eta zenbait gauza jakin ere bai. Adibidez, Del Valle Lersundik Nafarroako lurpeko urei buruz baduela estudio bat; Diputazioan ondo gordea eta inori ez diote ikusten uzten bertan Nafarroan zenbait urtegi egun beharrik ez dagoela azaltzen du. Eta Gipuzkoako lurpeko urei buruz estudiorik ez egon arren, hemen ere aberastasun haundiak daudela pentsatzen du gizon horrek.

Beraz, Ormaiztegi komixioek palnteiatzen dutena zera da: lehendabizi Diputazioak lurpeko urei buruzko estudio bat egin dezala eta ondoren ikusi sistema hori askoz ere egokiagoa litzateke —garbiagoa, merkeagoa, e.a.—

Baina, pantanorik ez egitea lortzeko beharrezkoa ikusten da inguruko herrien laguntza; izan ere, numeroaren arabera joaten dira hemen gauzak, eta Gabiri eta Ormaiztegi ez dute jende gehiegirik biltzen. Horretarako bilera batetarako dei egiten zaie Goiherriko udal, alderdi, erakunde eta barri. Orain arte Beasaingo udalak behintzat urtegiaren alde egin du, herrian duten arazoagatik. Gabiri eta Ormaiztegiok ulertzen dute hori larria dela, baina beste soluziobideren bat bilatzeko elkarrekin lan egitea proposatuko zaie.

Gauzak lehenbailehen mugitu behar gainera, obratako subasta iragan astean egin baita; ENCO-SAK irabazi du. Eta beste bitxikeria bat honetan empresa honek iazko irailean aurkeztutako presu-putu ofiziala baino 50 milioi inguru merkeagoa aurkeztuz irabazi du. Denok dakigu hori ez dela obraren mesederako izango. Baina ea diru hori urtegia baino soluzio hoberen batetan gastatzen diren.

ELIXABETE GARMENDIA

elbarrituak hileta distiratsuen zain

"Beldurra baztertu behar dugu elbarrituen artetik. Gure eskubi-deak guk eskatu behar ditugu, opari bezala inork ez baitzikigu emango. Gosez hiltzea ere arrisku bat da. Ziur aski denek Teruelgo azkenak, Ebroko azkenak, Guadalajarako azkenak soilik gelditzea espero dute. Hiltzen garenean, kasurik onenean ere, hileta distiratsu batzu eginen dizkigute." "Honela mintzatu zaizkigu Errepublikak Al-deko Gerla Elbarrituak). Inori ez die eskerrik eman behar, bere burruka eta baloreen erantzun bezala ahantzia (oposizioan) eta mes-prestxua (beste guztietan) besterik ez baitute lortu.

Kosta zaigu burrukalarari hauen berri jakitea. 40 urte pasa dira. Guztio-
tiok jakin ahal izan dugu "Caballe-
ros Mutilados", Francoren alde bu-
rrukatu zirenak, nortzu diren eta zer
nolako eskubideak dituzten. Ez da
gauza berbera gertatu Errepublikar
armadan burrukatu zutenekin. "Bi
aldetako elbarrituen artean ezberdin-
tasun handiak egon dira eta daude.

Haik "Caballeros Mutilados" di-
renez gero, gu baino elbarritasun as-
koz gutxiagoarekin pentsioaren esku-
bidea dute. Hauetako ehundik 15 bes-
terik izatea ez diete eskatzen. Guri
ehundik 26. Haik Armada Ministe-
ritzaren babesean daude. Gu "cla-
ses pasivas" delakoaren babesean.
Haiek ehundik 40ko elbarritasuna
gaian badute, eskalafioean sartzen
dira, sargentotik general arteko mai-
lan gradua iza ngo dutelarik. Gainera
lan eskubidea, mediku asistentzia,
ortopedia, pentsio handiak dituzte.
Hiltzen badira ere, beren alargunek
pentsio eskubidea dute. Gureak ez.
Gure pentsioak 1.946. urteko Maia-
tzaren Lehenean kobratzen hasi gi-
nen. Lehengoak ahazturik gelditu zi-
ren".

Gudan bizia arriskatzu, etorki-
zunerako egoera hobegoaren alde
burrukatu zirenak, gure eskubideen
alde indar guztiaz gatazkan parte
hartu zutenak, beren zauri eta min
guztiaz eta oraindik jasan behar zi-
tuztenak kontutan izan gabe aurre-
ra jarraitu zirenak... "Guda bukatu ze-
nean, berreziera eskoletara bidali
beharrean, espetxe eta "campos de
concentración" etara eramanak
izan ginen. Zakurrak baino gose ge-
hiago pasatakoak gara!"

Denak oposizioak, denak "ga-
raile" irten zirenen mespretxu eta
mendeku osoa jasoz. A! Baina beren
burrukakideen aldetik ere ezer
guti lortu ahal izan dute. "Ez dugu

ezer eskertzekorik ez Atzerriko Erre-
publikar Gobernuari, ez eta Euskal
Gobernuari ere".

Altxorrekin zerikusirik ez

Ixtorio asko izan da komunika-
bide eta ofizial mailan, izkutatutako
altxorrei buruz. "Moskuko urrea"
dugu lekuko. Baina ez da izan ixtor-
io soilak. "Vita" itsasuntziarena ere
hor dago. Indalecio Prietoren ize-
nean, Errepublikak bahitu zituen
ondasunak —aberatsen bitxiak eta eli-
zaren baloreak — "Vita" itsasuntzi-
an sartuak izan ziren guda azken egu-
netan. Mejikora bidaliz, Geroztik as-
kotan esan ohi da errepublikar el-
barrituei diru horretatik ordaindu
egin behar zitzaizela: "Vita-ko altxo-
rraz eta Moskuko urreaz ez dugu ezer
jakin. Hortaz gain, ez Diputazioak ez
udaletxeak, ez elizako zuzendarien
aldetik ez dugu ezer hartu. Nahiz eta
Samaritanoaren parabola

askotan aipatu, guri dagokigunez be-
hinik behin ez zuten inoiz praktikan
jarri".

Guda bukatu zenean, 100.000
burrukalarari baino gehiago mutilatu-
ak aurkitu ziren. Errepublikar aldean.
Jasan izan behar zituzten gose, es-
petxe, tortura e.a.en ondorioz, egun
estatu guztian 30.000 soilik bizi di-
ra. "Orain asko garesti esaten dute.
Eta lehertu direnak! Honek ematen
digu sarraskiaren neurria, eta burru-
kalariak deusezteko mediku batek
baino gehiagok erabili izan zuten me-
todoa. "Hipokratesen testamendua"
ahazturik, zerra barra barra erabili
zuten".

Inoren laguntzarik ez

Inoren laguntzarik gabe gelditu
ziren, eta daude, gure burrukalariek.
"Garaileek", Francoren aldekoek ale-
gia, gorrotoa zielako. Baina "oposizio-
ko" beste guztien konportaera nola
uler? Inork ez die eskurik luzatu. Ez
orduan —konprenigarria agian— eta
ez orain. Etika falta ikaragarria na-
baritzen da gure artean. Badirudi
kapitalaren neurripean mugitzen garesti
momenturo. Errentagarri denari la-
guntza eman, ez denari. nahiz eta be-
re bizi osoa gure alde eman, alde ba-
tetara utzi. Hor konpon, ez digu ba-
lio!.

Hala eta guztiz, agian hainbeste

Frantzian, alemanek okupatu baino hilabete batzu lehenago

jasan beharrean aurkitu direlako. Errupublikar elbarrituak oso esker onekoak dira: "Izan ditugu aldekoak ere, Escudero Rueda jauna eta prokuradore bat edo beste alegia. Ez ditugu ahazten. Baina esan beharrean aurkitzen gara oraingo diputatu eta senadoreen artean (nahiz komunista, sozialistak, nazionalistak, edo abarretakoak izan) dakidanez ez dela EZER egin".

Hiletak noizko

Itxaropena galtzen ari dira. Lehen, Francoren menpean geundelako. Orain "demokrazia" eraikitzen ari garelako. "Hiltzen garenean, kasurik onenean ere, hileta distiratsu batzu egingo dizkigute". Berririo esker onak. "Kazetarien artean ere laguntzaileak izan ditugu, baita gauzak isiltzen dituztenak ere. Eskerrak lehenik aipaturikoei. Besteez, ez dugu nahi gogoratu ere".

"Caballeros Mutilados" ei ez diegu ezer eskertu behar, ezertan ez baitigute lagundu. Eta, kasurik onenean ere, mobilizapen bat egiten bada guretzat zerbait adieraziz, ez litzaiguke harrituko orain arte manifestapen askotan ibili den jendea horretara ez joatea".

Toki guztietan daude klaseak. Baita galtzaile bandoan ere. Errepublikar elbarrituak hainbeste jasan duten denboran, gehien bat pentsio ttipi bat lortuz. Errepublikako General edo Ministroak, betidanik, pentsio eskubidea izan dute. Ezin oker esan ba. Haik, nahiz eta beste aldean burrukatu "norbait" ziren. Elbarrituak, badakizue, burrukalarika besterik ez. "Eta garbi utzi nahi duguna hau da. Gu ez ginela izan matxinatu ginenak, ez eta "Caballeros Mutilados"eko gehienak ere. Arazo honetan paradoja asko daude. Adibidez, "Caballeros Mutilados"en artean errepublikar jendea, sozialistak, komunistak...egotea, eta alderantziz, Errepublikar aldetik eskubitarrek egotea".

Hala eta guztiz, eta beti bezala, hitz honak ez zaikie falta. Promesak kontutuan izan behar baldin bazituzten...Orain ere badute beste bat. "Gutierrez Mellado" generalak, Defentsarako Ministroak, dienez, orain bertan doa, Bi bandoetako mutilatuak ikusiko gara. Ikusi...ikusen badugu! Orain, hainbeste denbora eta gauza pasa ondoren, fededun ez naizen haina sinesgaitz sentitzen naiz. Ziur aski denak Teruelgo azkenak, Eborko azkenak, Guadalarako azkenak soilik gelditzea espero dute. Eta, benetan, hemen ere Moncloako izpiritua aplikatu behar bada, bestaldera aplikatea eskatuko

"Oraingo diputatu eta senadoreen artean dakidanez ez da EZER egin"

genuek guri, ebtidanik aplikatu baitzaigu".

100.000 elbarritu

Defentsarako "Errepublika Aldeko Gerla Elbarrituen Liga" osatua dute. Oso jende gutti ziren hasieran. Normala. Errepresioa ez zen nahikoa, eta bere gainean nahikoa hartua zuten hala nola esperientzi berri batetan sartzeko. Aurreratuenak soilik ausartu ziren Liga horren barenen egotera eta bertan lan egitera.

Orain gauzak zerbait aldatu direla eta, pentsioa kobratzeko espedienteak betetzea, inguratzen ari dira besteak. Tribunalak probintzi guztietan dituzte. Militar bat, sendagile bat eta "Jefe Provincial de Sanidad" delakoak. osatzen dute hau. Elbarrituak adierazten dutenez, oso baju delakoak. osatzen dute hau. Elbarrituak adierazten dutenez, oso baju jotzen dute beti. Honi erantzuteko, Ligak ahal duen moduan jotzen du.

100.000 elbarritu guda bukatu zenean. Horietatik ehundik 50 expekteetan. Kasualitatez norbaitek lana aurkitzea bazuen, beti agertzen zen "Caballero Mutilado" zorionezko bat ari lana kentzera. Ireki zituzten "Comedores de Auxilio Social" delakoetara hobe ez joate, denbora guztian mespretxua eta gorrotoa bere gainean ez baitzuten nahi sentitu. "Rojos" eta "separatistas" ziren irain goxoenak. Tren eta tranbietan "caballero"en karneta ez bazuen erakusten polizi zintzo batek bota egingo zuela jakinez. Gosea eta beldurra bere etxean gordeta zituelarik... Honela bizi ohi da Errepublikar Elbarritua. Baina ez. Bukatu da. Ez du nahi horrela gehiago jarraitu.

"Beldurra baztertu behar dugu mutilatuen artetik. Gure eskubideak guk eskatua behar ditugu, opari bezala inork ez baitzizkigu emango. Gosez hiltzea ere arrisku bat da".

Gure zorra

Zibilizatuak kontsideratzen diren estatuetan, beste modu batetara tratatuak dira mutilatuak. Pentsio egoki batzu, garraio, zine, espektakulo eta etan ez ordainduz, abantaila batzu izanik. Ez dugu uste hainbeste kosta zitekeenik "Caballeros Mutilados" delakoekin egin baita.

Eta garbi utzi behar da gauza bat. Horrekin ez dugu betetzen 40 urte eta piko luze honetan ukatu dituguna; hori zor bezala gelditzen da gure gainean historikoki garbi azaltzeko, eta bitarte luze horretan hil direnei zertxobait adierazteko. Gu geuk konprenitzen dugula bere pena eta amorrua, hainbeste burruka ondorioz, erabilitako gauza baten antzera, bazterrean utzita sentitu direnean. Gu geuk, denok, gara zordunok.

PILAR IPARRAGIRRE

Abilezia: Destreza
 Agor(tu): Agotar(-ado)
 Aldarrikapen: Promulgación
 Alegia: Alegoría
 Altxor: Tesoro
 Antz: Parecido
 Antzara: Oca
 Armairu: Armario
 Basamortu: Desierto
 Behaztoparri: Atolladero
 Berakatz: Ajo
 Bezero: Cliente
 Bilaka(tu): Desarrolar(-ado)
 Bira: Giro
 Bizkarmuin: Médula Espinal
 Bozeramale: Portavoz
 Burumuin: Encéfalo
 Distiratsu: Esplendoroso
 Dohan: Debalde

Ebazpide: Solución
 Ehun: Tejido
 Ehun nerbiotsu: Tejido nervioso
 Eite: Trazo
 Elbarri: Mutilado
 Emankor: Productivo
 Eralda(tu): Transformar(-ado)
 Erpe: Garra
 Errienta: Maestro
 Errientsa: Maestra
 Eskerga: Colosal
 Ezakort: Disidente
 Ezetza: Negatiba
 Fraka: Pantalón
 Gaingiroki: Ligeramente
 Garraldi: Deflagación
 Haran: Valle

Hauster: Miercoles de Ceniza.
 Haustura: Fractura
 Hedaketa: Expansión
 Higi(tu): Mover (-ido)
 Hildo: Surco
 Hileta: Funeral
 Horzkada: Mordisco
 Intziri: Suspiro
 Itsumustuka: Ciegamente
 Izozketa: Congelación
 Jaramon: Caso
 Jin: Etorri
 Ke: Humo
 Lauda(tu): Alabar(-ado)
 Liskar: Pelea
 Lohi(tu): Vergüenza
 Luizi: Desprendimiento de tierra

Mendeku: Venganza
 Nagusikeria: Arbitrariedad
 Oihan: Bosque
 Opari: Obsequio
 Oreka(tu): Equilibrar(-ado)
 Oskol Cáscara
 Patu: Destino
 Sargori: Tiempo bochornoso
 Sarraski: Matanza
 Sortzapenez: Engendramiento
 Tamalez: Lamentablemente
 Une: Momento
 Urdail: Estómago
 Zabalera: Anchura
 Zauri: Herida
 Zekor: Becerro
 Zola: Pavimento
 Zorritsu: Piojoso

"EL JARDIN DE LA OCA"

Los cómicos de la legua edo kilikilariak antzerki taldeak, mar-txoaren 4ean, "el jardin de la oca"-preso sozialetaz beren obra berria— argitaratuko dute; hurrengo udarako "Tripontzi jauna" ber-ritzeko asmoz dabilta.

Espetxea, oka jokua eta gizartea

Zokoratuen gaia hartu dute bai-nan hauen arteko errepresentatiboe-na (besteak zokoratu gabe) expetxeratuena denez, obra hau antzara edo oka— joko alegiaren bidez gartzelan jartzen da. Obra hau ez da espetxeari buruzko lan zientifiko bat; prototipoen bitartez gartzela munduaren azalpen bat baizik; erreal-tatearekin oso lotuta. Gizartearen kontraesan guztiak gartzelan nabari-agoak dira. Zapalketa instituziona-lizatuta eta araututa dago. Orain za-palkuntza hori aldatzen baino iraun egiteko indartzen ari den gizarte txiki bat da.

"El jardin de la oca" alegiak hiru maila ditu: bat oka jokoa, bigarrena espetxea eta bestea gizartea. Publ-koak hiruen arteko harreman sako-nak ikusi behar ditu.

Zergatik, "el jardin de la oca" izenburua jarri diote? Okaren lora-tegia jokoaren azken kasila edo hel-burua da; bainan horretara bertara heldu arren jokoa jarraitzen da, eta azken finean okaren lorategia jokoa-

ren beste kasila bat besterik ez da. Azken laukiak, edo kasilak, gartzelaren erreforma eta presoren aldatzea esan nahi du. Bainan sasi aldaketa bat da zeren presoak "aldaketara" heltzeko jokoaren arauak onhartu behar baititu eta jokoa egin dutenen balore moralak heldu direnak non dauden, espetxean ala kalean. Jokoaren, espetxearen eta gizartearen absurdoa nabaritzen da. Heltzen dena lapur fin bat da eta espekulatzailerik batetan erabiltzen da. Dadoen naguskeriak edo arbitraritateak, presoek mugimendua gartzela egoera ezberdinetatik agintzen du. Azkenera heltzeko gutti falta denean dadoak ia hasierara eramanez dituzte; Jokoak zigor batzu ditu eta dadoen arbitraritateagatik zigor batetan eror daitezke.

"Jardin de la oca"-n bi historia batera bilakatzen dira:

Bata oka-jokoarena: bere arategiaz gartzelako kasiletan egoera ezberdinak eragiten ditu. Eta bestea barrena da (preso eta funtzionarioen arteko harremanak, prototipoak eta ustelpenaren era ezberdinak). Ihesketa baten antolaketa gailu bat tresna abaltzeko besterik ez da? Obra honetan emakume eta eroa preso gisan ere ukitzen dira.

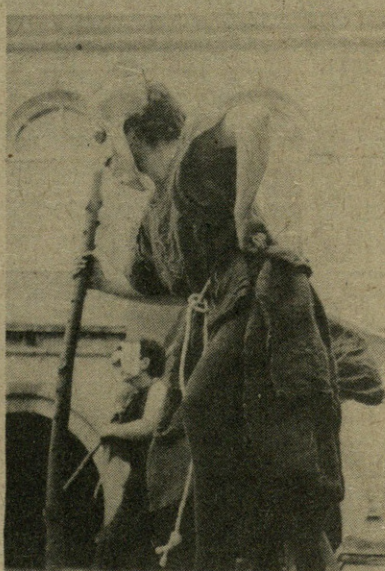
"Foto seriada"-ren bidez, esku batek botatzen dituen dadoak, agertzen doaz. Eszena artean testu batzu entzuten dira. Presoak beren artean erdaraz mintzatzen dute eta testuak euskaraz eta erdaraz.

Obra guztia (gioia, testuak, jantziak, maskarak, eszenarioa, e.a.) bakarrik egin dute. Presoen gaiari buruz oso gutti idatzi denez dokumentazioa zuzenki hartu dute. Horretarako COPEL-eko jendearekin eta

expreso askorekin egon zire; grabazio anitz egin zuten eta gauza pila bat bildu ondoren "El jardín de la oca" antolatu zuten. Martxoaren 4ean San Salvador del Valleko "Franciscanos del Montpelier"-en (Barakaldo aldean) obra berri hau aurreneko aldiz aurkezten dute.

Los comicos de la legua, Bilboko hauzoko mugimenduaren historian; euskal antzerkiaren historian

Taldea hauzoko mugimenduarekin batera sortzen da: 1969. urtean ez baitzen herri adierazpenaren erarik. Hauzoko elkarteekin lan egiten hasten dira. Bilbo handian eta ezker-ertzean hasten dira hirigintza problemak

azaltzen. Denbora horietan G. Arestik eragin zuen antzerki euskaldun baten saiatzeko bat izan zen. Bainan euskararen aurkako zapalkuntzagatik pikutara joan zen.

Lehenago poeta nagusien obrak errezitatzen zituzten; gero "Paco Ramirez" obraren ondorengotik, aritu ondoren dena haiek egiten hasi ziren: testuak ere bai.

Herri askotan errepublika garaitik ikusten zen lehen antzerki obra zen. Bizkaiko herri askotara hedatu ziren. "Tripontzi eta Tiburtzi" alegiarekin antzerki bilinguea hasten dute. Iazko udan "Tripontzi jauna" obrarekin Euskadi guztian zehar ibili dira. Antzerkia erabat euskaraz egiteko asmoa dute. Taldeko batzu arin arin ikasten ari dira, laster obrak euskaraz egiteko. Orain urtean bi muntaketa egiten dituzte: bat uda garairako, kalean, herrietako jaietan egiteko (Tripontzi jauna moduan) eta bestea negurako, oso ezberdina,

beste izakera batekin.

1976. urtetik profesionalak dira eta horrela bizitzeko ez dute Euskaditik irten behar. Ez die inork subentzionatu eta gainean inpuerto pila bat dute. Antzerki independentean profesionalki mila oztopo dago. Euskal antzerkia subentzionatu behar du zuten gutxienez, eta autonomia heldu arte, kulturako kartera, hauek taldeak subentziona ditzan, behar du behar da. Informazioa eta Turismoaren Ministerioak teatroarentzat urtero milioi pila bat ematen du eta teatro independenteak ez du ezer ikusten.

Beste euskal antzerki taldeen artean "Goaz", Debakoa, "Intxisu", Oihartzungoa, "kresala", "Egi bila" eta "Gurutza", Lurdes Iriondorena, ditugu. Haiek "Euskal Antzerki Biltzarrean" elkartzen dira. Profesionalak diren "Akelarre" eta "Denok" ere baditugu.

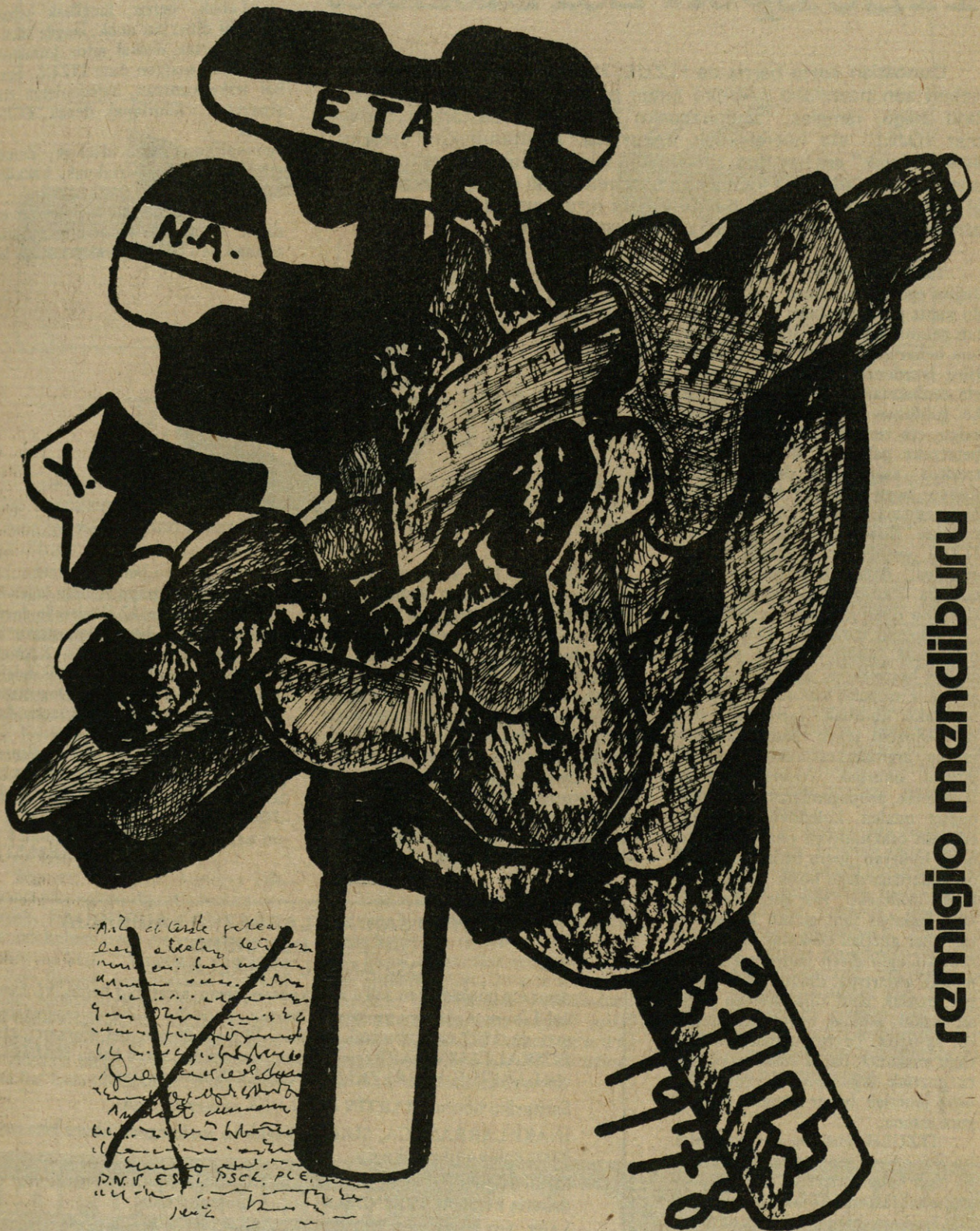
Ipar Euskadiko taldeek, jasaten duten politiko eta hizkuntza zapaketa, gaixotasun sakon bat dute.

Tripontzi jauna eraberrituko da

Tripontzi jauna obrak izan duen arrakastagatik eta herri gutxitan aurkeztu dutelako (Nafarroa aldean batez ere), hurrengo udan Euskal Herriko enparantzetan berriro ikusiko dugu. Kalean antzerkia egiteak ekartzen dituen beharren aurrean eraldatuko da. Lehenengo zatia ere, ondo ulertzen ez zena berrituko da. Zorionez ez da Tripontzi jauna hilko.

KARLOS DONOSO

remigio mendiburu

ITZULpen zerbitzua

Donostian sortu berria da ITZUL, itzulpen bulegoa. Aspaliditik nabari zen horrelako zerbitzu baten premia. Hamaikatzotan suertatu zaigu, tamalez, "Guipuzcoako Antolaketa Gastarako Ezpainiar (OJE)" eta horrelakoak irakurtzea. Anaitasunako "urrezko astabelarriak" ere hor dira, diogunaren lekuko. Euskaraz egin nahi duenak badaki, edo bere kabuz edo besteren baten eskuz, euskaraz ongi egiten. Euskal itxurak bakarrik nahi dituenak, edo ez lotsarik ez errespertorik ez du, edo itzultzailearen bat behar du.

Tamalik tamalena, ordea, jasaten dugun egoera bera dugu, euskaldundu nahiz gabiltzan herri honetan bertan geuron artean ere itzulka ihardutera behartzen gaituen egoera, alegia. Hiru laurdenetan euskaldundu gabe, eta zenbatetan, hala ere, alfabetatzeko gabiltzan artean, derrigorrezkoa zaigu, eta zenbatetan, hala ere, alfabetatzeko gabiltzan artean, derrigorrezkoa zaigu, eta derrigorrezkoa izango zaigu luzaroan ere, tamalez, beti tamalez itzulpen zerbitzuak antolatzea. Horixe izan da, hain zuzen ITZUL antolatza bultzatu gaituen arrazoiak. Behar beharrezkoa dugu euskara itxuroso eta egokia garrantizatu duen itzulpen zerbitzu hau.

Edozein motatako testuak, nahiz luzeak nahiz laburrak, teknikoak eta bestelakoak itzultzea da gure asmoa. Europako hizkuntzarik ezagunenak liburak, txostenak, oharrrak edozein testu. Badira ikastoletarako, argitaletxeetarako, zabalkundetarako liburak; badira alderdien txostenak, propagandarako folletoak; badira udalen, kolegioen, lantegien, edozein erakunderen oharrrak. Azkenaldi honetan joera bizia, mugimendu indartsua dago horik guztiak euskaraz azaltzeko. Hor dira, etsenplutzat, hainbat lantegitako komenioetan ohar guztiak euskaraz ere argitaratzeko egin diren akordioak. Mugimendu indartsua, diogu, baina indartsu guztiak ahul dira, kemen guztiak makal, asmoak burutzeko mediorik ez bada. Testu guztiak behar ditugu euskaraz, baina euskarazko testu guztiak argitasun eta txukundade osoz jantziak behar ditugu. Hori da gure asmoa.

ITZULEk euskara batuan idatziko du; ez zen esan beharrik ere, baina esan beharrik ere ez den gauza asko behar izaten da oraindik gure artean. Euskara batua, jakina, ez da Hasko duen edozer gauza, bai zera. Lehendabizi euskara da, euskara ona, erraza, ulergarria, textuari dagokion eta batua. Hori erabat garrantizatzeko, itzultzen den testu bakoitzaren kopiabana Euskaltzaindiari bidaliko

zaio, ITZULEn lana kritikatu eta zuzendu ahal izan dezan. Beharrezkoa derizkiogu, gainera, lanaren hariari jarraituz, itzulpen fitxategi tekniko bat antolatzeari. Euskara zaila omen da, askori entzuten zaionez. Agian ez da hainbesterako. Baina ondotox dakigu denok itzulpen lanari ekiteak ematen dituela bere lanak. Gaur, ordea, itzultzaile guztiak eta bat behar ditugu, gure artean, Euskal Herria euskaraz itxuratu nahi badugu. Kalkulatu, bestela, Euskal Kontseilu Orokorrak berak ere lanak eta bi izango dituela hain dotore jarri dioten "Euskal" ho-

ri jantzi nahi badu. Bestela, "Euskal" dotorezia guztiak solapako krabelin geratuko zaizkio.

Lanak, berriz, langileak behar izan ohi ditu; lan onak, langile bikainak. Urtetan, euskal arloa jorratzen ihardunek osatzen dute ITZUL. Euskal irakaskuntzan, aldizkarietan eta abarretan ihardunak denak. EGIN eguna egunkariko euskal idazleak, Zeruko Argia honetako bertakoak, irakasleak dira ITZULEko euskaratzaileak.

Oraingo, itzulpenak ugaltzen ez diren bitartean, itzultzaile bakarra egongo da ITZULEn bulegoan, epe la-

burrera egiteko lanak itzultzeko. Lasaiago eta astiroago egiteko lanetarako, berriz, beste 12 itzultzaile daude prest. Bulegoa bera, Donostiako Plaza 13 de Septiembre, 1-2. planta 7. bulegoa da. Baina oraindik telefonorik jarri ez dutenez, Donostiako 458003 eta 429128 telefonoetan hartzen dira enkarguak.

Badugu, beraz, behar dituzun itzulpen guztiak garrantia osoz eta kurioso egingo dizkizun itzulpen zerbitzua.

ITZULEn izenean

J.M. ZABALETA

"LITERATUR SARIA ZILARREZKO LAUBURUA" GALERIA DEL LIBRO JOSE ANGEL ZABALLAK

Agur eta gonbidatzen zaitu martxoaren 10ean, arratseko 8etan, VI. Euskal Liburu Azokaren amaierara, bertan zilarrezko lauburua ematea izanen da 1977.eko liburuak onenari "Libro Blanco del Euskara" eta EUSKALTZAINDIARI egingo zaion omenaldia, zeren barau SIADECO eta LANKIDE AURREZKI KUTXAREKIN lankide izanik.

Sarituriko liburua MARTIN UGALDEK aurkeztuko du.

IÑAKI LARRAÑAGA, SIADECO taldeko soziologoak liburu bera euskaraz egina aurkeztuko du.

JOSE IGNACIO ALBERDI OLABEGOIA Gerediaga Elkarteko lehen-dakaria EUSKALTZAINDIARI buruz mintzatuko da.

LUIS VILLASANTEK, Euskaltzainburua, Euskaltzaindiaren izenean eta liburu honen egile guztien izenean "Zilarrezko Lauburua" jasoko du.

GALERIA DEL LIBRO
Ercilla, 35
BILBO

EUSKALDUNGO ETSIA

Euskaldunek ikasitako lehen ikasgaia beldurra da. Beldurretan ha-
ziak, edozéin uniformedun nagusi, gure zainak idorgiroan daude.
"Ama, grisak" esaten duen hiru urteko haurrak eta bideetako kontrolak ditugu irakasletzat.

Askotan aipatu da. Kantetan ere ("euskaldunok munduan ez dugu pare-
rik"). Eta ez da zeharo egia. Espainol
Estatuko alkoholismo portzentaian,
Bizkaia da nagusi, hirugarren lekuan
Nafarroa eta laugarrenean Gipuzkoa
dago. Breizhen, M. Lebesauek dioe-
nez, breizheraren muga alkoholismoa-
ren muga da ere. Iruineako zoroetxean
laborari alkoholizatu asko dago, eus-
kaldun izaten da gehienetan. Estudia-
tu gabe dugu zergatia. Hemen ezbaitu-
gu Fanon bezalako jenderik arazo ho-
rik, eta besteak, aztertze.

Bigarren ikasgaia heriotza da.
Hontaz hitz egiten digu C. Noblia me-
dikuak. Edo heriotzaren alde batez.
Haizeak kulunkatzen dituen artzain ur-
katuez eta beste. "Vingt ans de suicide
au Pays Basque" izenburuzko liburuan
Claire Noblia-Goyhenetche, 1957/77
urte aldia aztertzen du. Estudio honen
arabera, Lapurdin eta Nafarroa Behere-
an 100.000 biztanleetarik, 10,2 ingu-
ruko bat buru-hiltze dago. Hauxe aipa-

tzen du ere: buru-hiltze guztietarik,
heren bat bakarrik, agertzen dela hola,
publikoki.

1954.ean, "Congreso de Estudios
Vascos" delakoan, honako xifra hauk
eman ziren: 100.000 biztanleetarik 15,
5.aren bat buru-hiltze zegoen Frantzi-
an, Ipar Euskal Herrian 23,9 zegoela-
rik (eta zenbait lekutan, Xiberoan be-
zala, are gehiago, 30.aren bat). Orain
publikatutako liburu honetan, zenbait
puntu aipagarri jartzen da, buru-hiltza-
ileen adina, instrukzio-maila, nongoak
diren, klase soziala eta euskararen eza-
gutzea.

Euskarari begira o/o 43 dugu eus-
kalduna, hauetarik o/o 47 kultural maila
oso behekoak suertatzen direla. Adi-
nari buruz, Baionako hospitaleko da-
tuen arabera, 15 eta 35 urte artean jar-
tzen dute, buru-hiltzearen maiztasuna.
Nork hiltzen du bere burua? o/o 19
obreroak izaten dira (hauetarik o/o 61
Baionako hauzaldean); o/o 14 labora-
riak eta o/o 10 laborari-peoiak.

Nongoak izaten dira? 1966/76 ur-
te aldian egindako estadistikaren zehar
hiru zona agertzen dira nagusi: Maule,
D. Garazi eta Donepalaio. Eskualde
guzti horik desjabetuenak direla, edo
gerogabetuenak, langabezia, emigra-
zioaz eta oraingo laborari egituraz.
1957/77 urteei buruzko estudioan, Xi-
beroa kanpoan utziz, Lapurdi eta Na-
farroa Behereko buru-hiltzeen mapa
bat egina da. Hartan, eta buru-hiltze
450 gertakari aztertuz gero, Iholdi,
Donepalaio, Ezpeleta, Bidauxe ager-
tzen da, lehenbizi, geroxeago, Baigo-
rri, Garazi eta Ustaritze agertzen dire-
larik, eta azkenik Hendaia, Angelu eta
Hazparne dugula.

Xifrak hor ditugu. Eta gurpil-zoro
honetan sartuak, benetan zaila, geroan
sinestatzea. Denboraldi guztien gaitzak
batzen dira, kolonizatu hauen aurka.
Gaur, Lapurdin bakarrik, bost mila
etxalde dugu parisinoen eskuetan.
Arestian, ohizko esperantza-banatzai-
leak, "Aurrezki-kutxez" eta "koopera-
tibeaz" mintzatzen hasiak dira. Baina,
jokua ez bide da errenta, eta guztiz
desberdina da euskal kulturazko hiru
kiloko libururen bat publikatzea eta
fabrikaren bat muntatzea.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

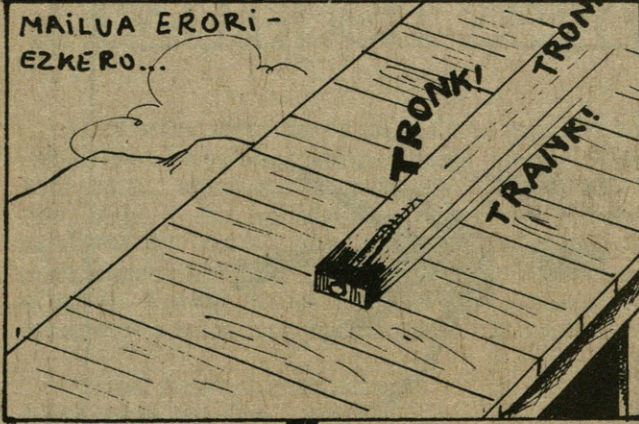

miner
donostia

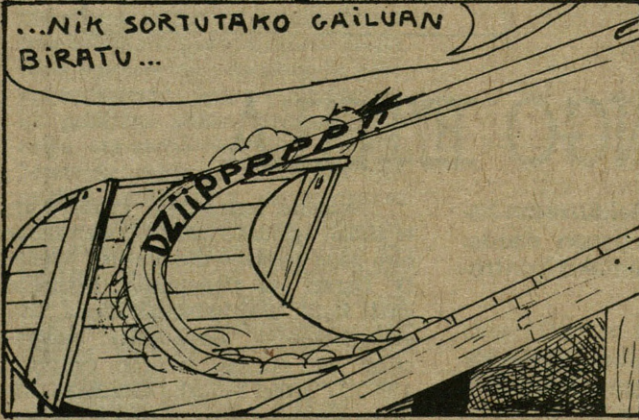
☎ 41 22 72

erdi-putz

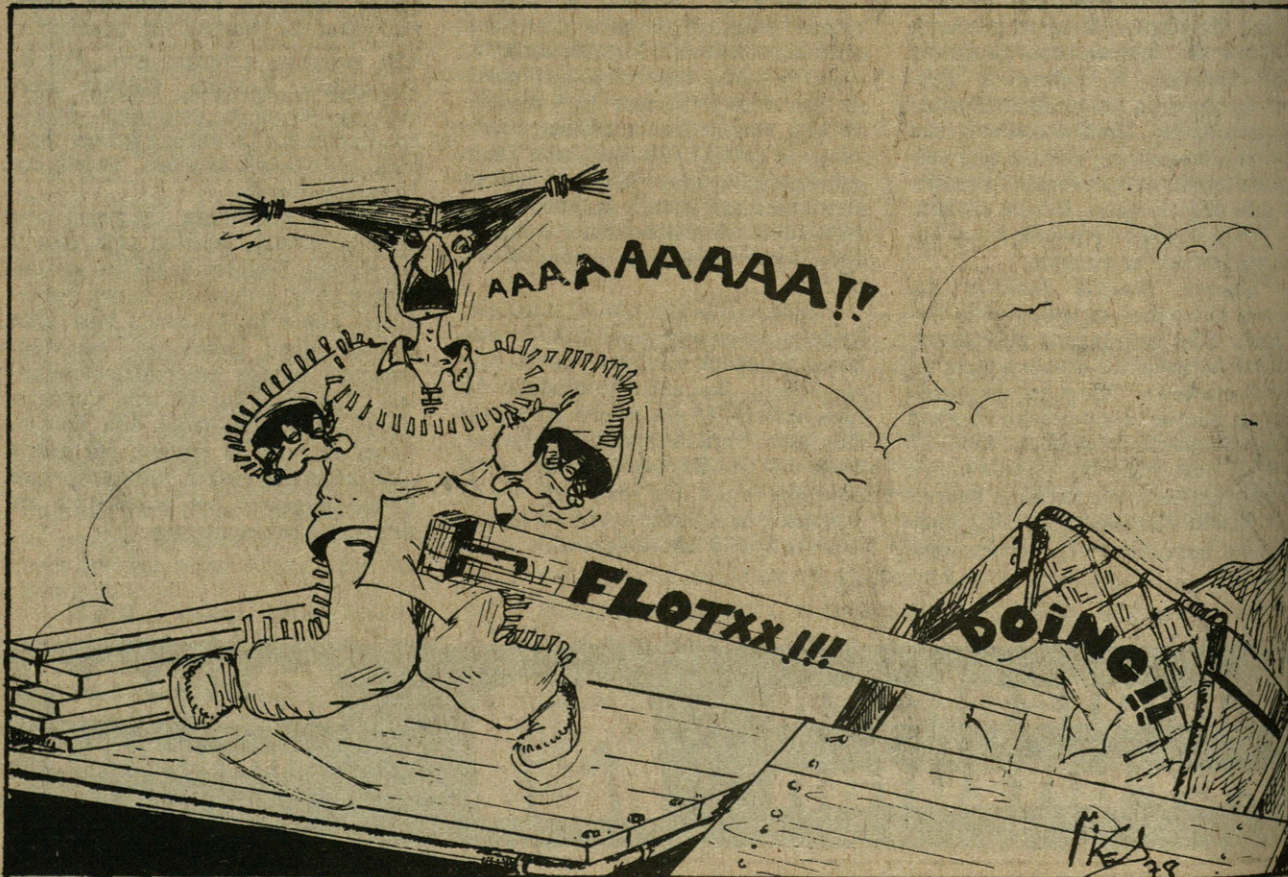
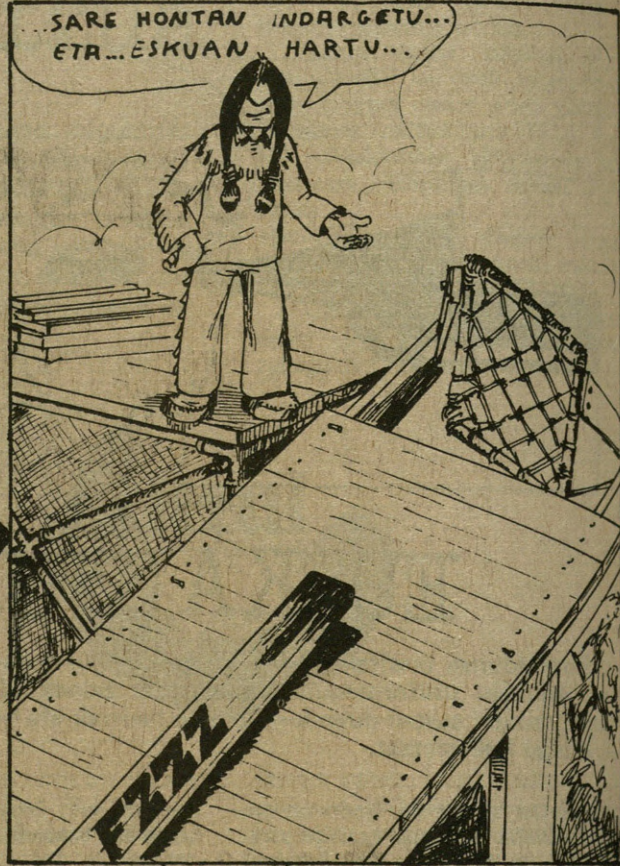
MAILUA ERORI-
EZKERO...

...NIK SORTUTAKO GAILUAN
BIRATU...

SARE HONTAN INDARGETU...
ETA...ESKUAN HARTU...

BIHOTZA

PUN, PUN, PUN, PUN,
BETI DAGO LANEAN
JO TA KE EZIN EGON PAKEAN
LEKU BATETATIK BESTERA
ODOLA ERAMATEN
BETI DAGO MUGITZEN
EZ DA BEHIN ERE GELDITZEN,
BAKARRIK,GFARENEAN HILTZEN

Itsaso Etxeberri
9 urte.

ipuin bilduma

Argitaratu berria den HARANBURU ALTUNaren *Descizona* Ipuin-gintza eta beste bost ipuinek osaturiko liburuska da. Halako "fatum" arraroren bat ote dabil euskal idazleen en inguruan? Hauen liburuak gero eta gutxiago dira eta ez hori bakarrik, baita ere laburragoak: Sarasolaren azkenak 40 orri besterik ez du; Izagirreren "Oinaze Zaharrera" k gutxiago; eta azkenekoak, "*Descizona*" k

66. Ez dugu espero noski, Ulysses bat edo 100 años de Soledad-en antzeko zerbait gure artetik —hots, hutsetik kasik— sortzea, baina ditugunak begiratzean susmo txarra hartzen dugu, hain urria baita azken denboran argitaratutako liburuak betetzen diguten lekua.

Eta arazoa ez da mueblea betetzeak kezkatzen gaitueneik (badaude horretarako epeka, "en cómodos pla-

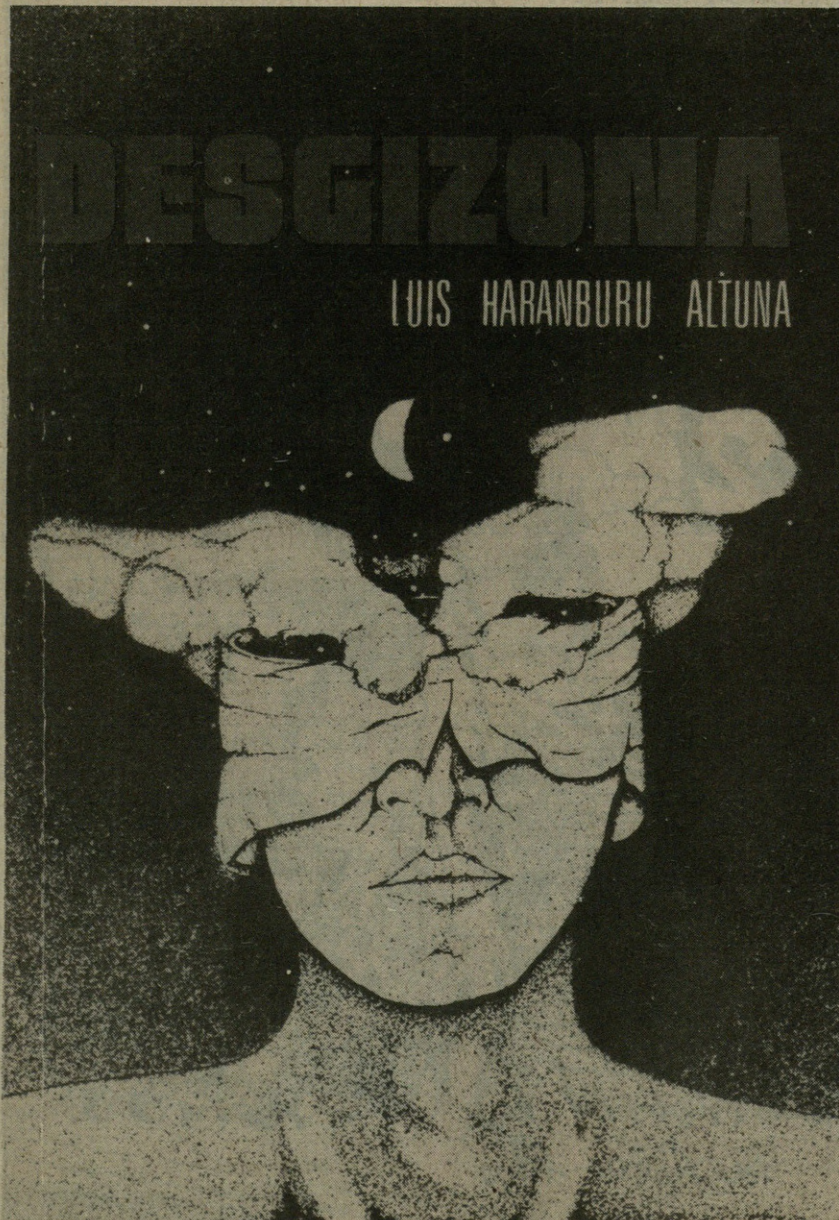
zos", saltzen diren Enziklopedia eta antzekoak). Zer gertatzen da ba? Nahikoa ote da ikastolen arazoak, eskal egunakrien hedatzea, gau eskolak, preautonomia eta nahi diren abar guztiak kontutan hartzea? Saiu dadin bakoitza erantzuna asmatzen. Galdera hor geratzen da.

Zeren eta Literaturgintza ez baita txantxetako. (Besteak, ere ez, kontuz!). Maila zabal batetan onhurtua den iritzia da honokoa: "Literaturak, herriak bere batasunaz duen fikzioa lortzen du": HADDAD-en esana da, Haranburu Altunak "*Zera*" ren hitzaurrean aipatua. Eta hona nola esplikatzeko duen: herri bat Herri senditzen dela bere burua Literaturan alienaturik (beste eginik) ikusten duenean. Hildo honi jarraiki, beraz, herri baten konzientzi hartze bidean urrats bat bezala kokatzen da Literatura.

Bainan har dezagun haria. "*Descizona*", esan dugunez, ipuin edo kondakizun bilduma da. (Biok sinonimotzat erabiltzen dira hemen). Bost kondakizun dira: "Karakol Pre-soa" (1974), "Gizagai" (1975 go IRUN HIRI sariduna), "Elefante gorriak" (1974 go uztaila), "Sugaar" (1975 go IRUN HIRI saria) eta "*Descizona*" (1972 go Pio Baroja saria). Egileak berak dioenez, "*Descizona* izenburuaren pean biltzen diren ipuin sorta "*Zera*" liburuan bildutako osagai gertatzen da".

Halako liburu bat irakurtzekoan, zera izan behar da gogoan: ez dezan inork pentsa nobela eta ipuin arteko diferentzia tamainu kontua bakarrik denik. Antza badute, bai: biontan zerbait kondatu ohi da —narratioak dira—, eta prosaz idatzirik daude; bainan hontaz gainera, mota bakoitzak badu zenbait bereiztasun propio. Bion oinharri eta xedeak —gauza berbera, azken finean —aztertuz, nolakoa diren bata eta bestea ikusi ahal izango dugu.

Zein da nobelaren helburua? Laburki esanez eta topiko bat erabiliz, "bizitza bera den bezalakoa" isladatzea. Ipuinarena, aldiz, beste bat da: eragingarri gertatzea du ipuinak helburu nagusitzat. Nobela ere, ezin uka, eraginkor izan daiteke —eta izan ohi da kalitaterik badu—, baina hau "a posteriori" gertatuko da: nobelak material bat ematen digu eta irakurleak hartu edo bertan utz leza-

ke. Informazioaren antza du nobelak: material hori artistikoki moldatzea da nobelaren eginkizuna.

Ipuina eta informazioa, aldiz, urrun geratzen dira: ipuinak ez dira "aseptikoak", praktikoak (egintzara bultzatzen gaituenak) baizik. Ipuinak efektu oso konkretua sorrazterera doaz: beldurra, harridura, nazka edo poza... Honela, gaiak zehatz —mehatz moldaturik daude gertaera gutxi, pertsonaiak eskasak dira, ez dago ia deskribiorik, zeren eta bestela eragin-kortasuna galdu egingo bailitzateke. Ipuigintzaren funtsa, ia osoki, azaltzen den ixtoria esplikaziorik gabe ematean datza. Harrigarrikoa, izugarrikoa, zehaztasun handiz kon-datzen da —eguneroko gauzak bailiran—, baina ipuinlariak ez dio irakur-leari inguru soziologikoaren berri rik ematen: beronek osatu behar du ingurunea. Eta horrela, informazio-ak (eta nobelak) ez duten aberas-tasuna lortzen du ipuinak.

"Desgizona"ren bost ipuinak, nahiz eta bakoitzak bere osotasuna izan, badute ere elkarrekiko harreman-ik. Guztietan gauza harrigarriak kondatzen zaizkigu: "Karakol pre-soa"n karakol batek ematen digu bere biziaren berri. Ez da honokoa karakol "normal" bat, gizona izana baita, eta, karakol baino lehen, gi-zon banaiz, nork daki beste karakol guztiei ez ote zaien beste hainbat gertatu?". Bigarren ipuina, "Giza-gaia", ama barruan dagoen(?)raren pentsaketa eta erreflexioak dira, bel-durrez, ateratzekoan zer gertatuko ote zaien. Eta honekin batera, egun-karitatik jasotako berriak: Vietnam-go gerla, ETako bi mutilen hilketak, auto istripu bat: gizagaiak bizi behar-ko duen mundua. "Elefante gorriak" ipuina, gizon baten frakasuak ikusten dugu: frakasuaren arrazoia, elefante gorriak harrapatzeko makinak asma-tzeari bizi osoa ematea. Laugarre-na, "Sugaar", jainko amildu baten ixtoria da (euskal mitologian "Su-gar" da suaren jainkoa, indartsua eta sutua): jainkoak, gizonak haien beharra dutelako dira jainko; hemen berriz aldrebes gertatzen da: gizon

batek lagundu eta kontsolatu be-har du jainkoa. Eta "Desgizona"-erdi arrai, erdi gizon— zer da? Honela dio berak: "Ni ez naiz Jainkoa/ Ez eta gizona/ ni ez naiz ezer/ Ez naize-na naiz/ Ezaren hutsa, desgizona".

Ipuin arraroak, bai. Baina hauek ere iturbururen bat dute, eta geure errealitatetik kanpo, ez dugu beste-rik. Nonbait finkatzen dira, ez hutse-an. Gure, idazlearen errealitatetik sortzen dira eta bertara itzultzer a garamatza, eta, esana dugunez, prak-tikoki gainera. Honetarako nahitaez-ko da distantzia bat sortzea (kalea hobe ikusi ahal izateko, leihora joan ohi gara).

Zeren eta distantzia hori ez bage-nu, liburuiko gertaera eta pertsona-iek in identifikatuz, bertan geratuko baigainateke. Ikuspegi berriak behar ditugu — eta, posible balitz, ezezagunak—, egoera bere osotasu-nean, konpreni ahal izateko.

Ipuin guzti hauek in ikuspuntu desberdin eta berriak ditugu; hau ez zen "Zera"n gertatzen eta alde hone-tatik aurrerapen bat da. Eta nahiz eta ixtoriak —anekdotak— desberdi-nak izan, azpitik lotzen dituen ideia bakarra da: "Itxura aldaketa". Giza-gaia, jainkoa, desgizona, elefante ma-kinaren gizon zoratu... Denetan ize-na eta izana diferenteak gertatzen di-ra, itxura bat da eta barrukoa beste bat. Gai hauek ez dira berriak; ezta za-harrak ere. Egilearen kezka, mania pertsonalak ote? Hain ziur al gaude guztiok geure nortasunaz iturburaz, xedeaz? Eta, bukatzeko, beste galde-ra bat: originalak ote dira ipuin hauek. Hainbat idazleen izenak bururatzen zaizkigu berehala: Borges, Cortázar, García Márquez, Lovecraft, Poe,... Eta Kafka batez ere, liburu hasieran espresuki aipatua. Gure gizarteko kultura, gure bizimoldeak, zorionez ala zoritxarrez, egunetik egunera baterakoiagoa da: arazoak eta ideiak, egoerak eta irtenbideak antzeko izan behar. Orijinalitatek ez du hemen inork aurkituko. Baina benetan notizia bat dat halako gauzak eus-karaz idatzirik topatzea.

KORO NABARRO

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

10 urte debekaturik egon
ondoren berriz kalera !

Hiruhilabetez behin
argitaratzen da

Monografiak
Dossierak
Azterketak
Kritikak
Guarko gaiak

Oraingo zenbakiaren
gai nagusia:

EKOLOGIA EUSKAL
HERRIAN

Beste gai zenbait:
Euskal Ekonomia
1977ko euskal eta erdal
liburuak
kanta berria eta poesia

Oraingo zenbakiaren lankideak:

Alkiza, Jose
Arantzadi Elkartea
Areso, Paulo
Étxaniz, Nemesio
Etzebarria, Jose Ramon
Iribar, Xabier
Lekuona, Juan Mari
Lopez Etzezarreta, Pedro
Mendikute, Jose Antonio
Torrealdu, Joan Mari
Txurruka, Jesus Mari

JAKIN

800 pta urtean. 250 alea

Eskabideak eta harpidetza:
Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tlfno. (943) 65.11.06

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

MARTXOA 5-12

LIBURUAK

VIDA Y OBRA DEL DOCTOR URRUTIA. Manuel Vitoria Ortiz. LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA 462 or., 800 pta.

Luis Urrutia, donostiarra, urdaileko gaixotasunetan espezializaturiko medikua zen. Berak hasi zuen lehen aldiz munduan, mende honen hasieran, urdaileko zurgia. Donostian eta Madrilan lan egin zuen batipat, baina haren fama toki askotara zabaldurik zen. Honen historia kontatzen digu zehazki, bere garaiko zenbait berri ere emanez, Manuel Vitoria Ortiz mediku bilbotarrak. Atxukarro eta Areiltza medikuei buruz ere eginak ditu estudio bana Vitoria Ortizek.

TESTUAK AZTERTZEN. Jose Antonio Mujika. GERO. 194 or., 320 pta.

Testu literarioak aztertzeke metodo edo era bat ematen digu Jose Antonio Mujikak liburu honean. Horretarako testu konkretu batzutat baliatu da; poesian J. M. Lekuonaren "Errota zaar" eta Bitoriano Gandiagaren "Esperantzari" hartu ditu; prosan, Iratze-der-en "Ixtorio bat" eta

Jose Luis Arangurenen -Zarauzko ikastolako mutikoaren -"Txori batekin maitemindu zen arraia", kantan Andonegiren "Aitor"en izkuntz zarra" eta Detxepareren "Kontrapas" -"Euskara ialgi adi kanpora"- . Egileak berak dioenez, testu hauk ez dira euskal literaturaren errepresentagarrienak, baina metodologia probatzeko "erraz eta emanko:" zirelako aukeratu omen zituen.

Jose Antonio Mujikak Z. ARGIA n bertan argitara izan ditu zenbait euskal liburu buruzko kritikak. Bestalde, JALGI HADI metodoaren egileetako bat dugu eta euskarazko irakaslea da Donostiako Magisterio eskolan.

"Testuak aztertzen" lanak 1974eko Agora Saria irabazi zuen, Patri Urkizuren lan batekin batera.

JOSE IGNACIO DE ALCORTA, SEMBLANZA Y PENSAMIENTO. bere ikasle batek, Luis Legazek eta Andrés Rodríguez idatzia. LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 236 or., José Ignacio Alkorta Etxeberrria Amorebieten jaio zen 1920e-

an. Apaiz egin eta filoso-fiaren bidetik sartu zen; egun Barcelonako Unibertsitateko Filosofia eta Letretako fakultatean katedratiko eta bertako "Filosofia Práctic" departamenduko buru delarik. Mila kongresotan hartu du parte eta filosofo al-dizkari askotan idatzi; liburuak ere baditu argitaraturik.

Bere teoriari "gnoseo-logismo ontológico" deitzen diote, beste izan batzuren artean. Liburuan bere dotrina hori azaltzen saiatzen dira goian aipaturiko idazleek. Jende normalarentzat -gu garen bezala -"rollo" izugarria da liburuak.

GUDARIS. Sancho de Beurko. LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 133 or., 980 pta.

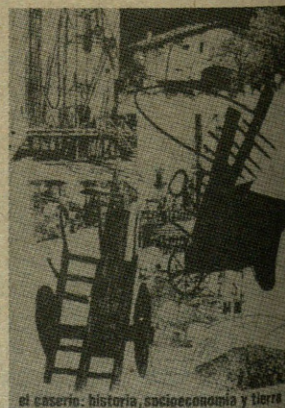
Duela hilabete batzu argitaratu zen liburu hau berriro atera da, baina luxozko edizioan eta prezioa gehitua noski. "Sancho de Beurko" Luis Ruiz de Agirre da, "comisario general del Ejército Vasco". Gudarien gora-beherak kontatzen ditu, argazki ugari eta interesgarriak ere sartuz liburuan. Nahiko erraz irakurtzen da eta do-

kumento bezala ere badu baliorik.

EL CASERIO: HISTORIA, SOCIOECONOMIA Y TIERRA. Koldo Osoro. Argitaratzaile: CLUB DEPORTIVO EIBAR. 162 or., 250 pta.

Duela hilabete batzu aurkeztu genuen lan hau. Orain beste edizio batetan iritsi zaigu. Bueno egia esan orduan eta orain makina normalez idatzitako liburu bat da, baina orain azala dotorexeagoa du behintzat. Base-riaren sorrera, lanak eta pro-dukzioa, estruktura, krisisa, kooperatibagintza eta base-ria autonomi estatutoaren aurrean dira ukitzen diren puntuetako batzu.

Sarreran laborariek herrietako iraultzetan izan duten zerikusia azpimarratzen da bereziki, hortik euskal laborariek ere izan dezaketenen garrantzia destakatzu. Baina lehen ere uste dut esan nuela eta orain berriro errepikatzen dut: estudio honek euskaraz egon behar luke, interesatuenek -base-ritarrek- ongi ulertzeko moduan.

el caserio: historia, socioeconomia y tierra

euskara ialgi adi plazara... eta kontseilura...

Negar gureak eman dit eta,
bertsoak jartzen hasten naiz.
Bertsolariak holako erik,
nola ez duen izan maiz.
Une honetan oroitzen nago,
euskal arreba ta anaiz.
Era berean barrua ere,
pixka bat lasaitu nahiz.

Euskal kontseilu orrokorren,
lehendakari hautatuak.
Kargudun egin ondoren ditu,
hitz batzuek hedatuak.
Madril aldean apenas diren,
hain haserre geldituak.
Baina Euskadin ezpatak ditu,
zenbait biotz zaurituak.

Gure euskara lotsatu dute,
joñera lotsa gabeak.
Lehendakarian lehen hitz horik,
ziren guztizko grabeak.
Señoras y Señores bai zion,
Ramon Rubial trebeak.
Jakingo nuke non utzi gaitun,
euskal jaun ta andereak.

Negar malkoak masailean ta,
biotz barruan tristura.
Bein behar eta dantzatu gara,
bestek jotako tristura.
Gaztelerantzat bidea aske,
euskarari itxitura.
Orduantxe bai nik jo nuela,
extranjerotzat txit hura.

Hara "vasco" bat lehendakaria,
kontseilu orokorrean.
Bainan nik diot euskaldunokin,
jarri zaigula zorrean.
Lehen pausoak ez ditu eman,
oso era pizkorrean.
Erdara aidez erabili du,
euskara utziz lurrean.

Horra Euskadi zalantzik gabe,
zu kupigarria zara.
Horaintxen ere ez dute gutxi,
egingo far eta algarra.
Ondo pentsatzen jarri ezkerro,
hauxe dezgrazia bada.
Herri hizkuntzik ez dakiena,
herri buru-zagi hara.

Euskaldun onak nola ez dira,
gauz onekin kezkatuko.
Eta bidezko deritzaiena,
berentzako eskatuko.
Herri izkuntzik ez dakienak,
nola gaitu bazkatuko?
Gure euskara bide hortatik,
ez da laster askatuko.

Geroari so jarria nago,
ia erdi dardarrean.
Lehendakaria ikusiz gero,
lenengo deihadarrean.
Euskal Herriai mintzatu zaio,
gaztelera bakarrean.
Gure euskara ofizialtzea,
etzegok leku txarrean!.

Elebitasun zelebrea da,
guk erabiltzen duguna.
Euskara sarri baztertu eta,
erdarai leku biguna.
Etorkizuna dakust txit beltza,
norentzat ez da iluna?
Gaztelerakin paretutzeko,
noiz helduko da eguna?

Ejenploakin predikatzea,
diote dela onena.
Hori pentsa ta nere barrua,
bai hartzen duela pena.
Hitz hauetxekin emango diot,
lantxo honeri azkena,
Rubial jaunak ejenploakin,
predikatua du DENA.

XANTI ZABALA

hormazprayko

zeruko argiaren eranskina
hormastekaria

150 pezeta

Gipuzkoa besterik ez dugu gogoan hargatik Probintzial da gure izena.

Gure probintziaren aurrerabidean gero eta lankide sutsuagoak izateko prest gaituzu: bai nekazaritzan, bai industrian, bai merkatalgoan, bai komunikabideetan,... edozein alorretan. Gipuzkoan bizi maila goratzeko bidea gerta litekeen guztian. Probintzial izena daramagu eta gipuzkoar aurrerabidearen alde ari gara ahaleginetan beti ere.

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA